

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Barbora Poláková

Ochrana zvířete prostředky trestního práva

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Ochrana zvířete prostředky trestního práva“
vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

.....

Barbora Poláková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé diplomové práce doc. JUDr. Filipu Ščerbovi, Ph.D. za odborné vedení, ochotnou spolupráci a rady, které mi poskytl v průběhu konzultací k psaní diplomové práce.

Obsah

Úvod	5
1. K vývoji právní úpravy na poli ochrany zvířat	8
2. Zákon o ochraně zvířat proti týrání	12
2.1 Pojem zvíře	13
2.2 Pojem týrání	15
2.3 Zvláštní opatření	16
3. Trestný čin týrání zvířat	18
3.1 Základní skutková podstata	18
3.2 Kvalifikované skutkové podstaty	21
4. Další trestné činy na úseku ochrany zvířat	25
4.1 Trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a trestního zákoníku	25
4.1.1 K podobě skutkové podstaty §302a trestního zákoníku	27
4.1.2 K vzájemnému vztahu § 302a a § 302 trestního zákoníku	29
4.2. Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 trestního zákoníku	32
4.3 Trestný čin pytláctví dle § 304 trestního zákoníku	33
4.4 Ochrana zvířat při výkonu práva myslivosti	35
4.4.1 Trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 trestního zákoníku	35
4.4.2 Trestný čin poškození cizí věci dle § 228 trestního zákoníku	37
5. Sankcionování trestných činů na ochranu zvířat dle novely trestního zákoníku	39
5.1 Trest zákazu držení a chovu zvířat	39
5.2 Sankcionování trestného činu týrání zvířat dle § 302 trestního zákoníku	41
5.3 Sankcionování trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a trestního zákoníku	42
Závěr	45
Seznam literatury	47
Shrnutí	51

Seznam klíčových slov.....	52
----------------------------	----

Úvod

Lidé a zvířata jsou spjati od nepaměti a historie lidstva je do značné míry též historií jeho vztahu se světem zvířat. Přesto je právní ochrana zvířete jakožto živého tvora, jehož hodnota není toliko hodnotou movité věci s hospodářským či sběratelským využitím, velmi mladým fenoménem souvisejícím s obecnou humanizační vlnou v právu v druhé polovině dvacátého a na počátku dvacátého prvního století. Právní ochranou zvířete se bude zabývat i tato práce, je však zaměřena na ochranu trestněprávní, neboť právě problematice ochrany zvířat na úrovni trestního práva není věnováno mnoho pozornosti v odborné literatuře. Převažujícím zdrojem k tvorbě této práce bude zejména judikatura Nejvyššího soudu.

Důvodem volby tohoto tématu bylo zejména jeho čím dál častější diskutování v mediálním prostoru v souvislosti s návrhem zákona č. 114/2020 Sb. ze dne 3. března 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony, s účinností k 1. červnu 2020, jenž přinesl kromě zpřísnění stávajících sankcí za trestné činy na ochranu zvířat rovněž zcela nový trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách a nový druh trestu spočívající v zákazu držení a chovu zvířat. Tato práce se věnuje zejména porovnání úpravy *de lege lata* s úpravou *de lege ferenda* a kritickému rozboru změn, které shora uvedená novela zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“) přináší. Jejím centrem jsou především třetí, čtvrtá a pátá kapitola.

První kapitola je věnována stručnému shrnutí vývoje trestněprávní úpravy ochrany zvířat, a porovnání tohoto vývoje a stávající české úpravy s právní úpravou této problematiky v deseti vybraných evropských zemích. Komparace české úpravy s úpravami ve vybraných evropských trestních zákonících pak provází i některé další kapitoly této práce. Mezi vybrané země patří sousední státy České republiky, a dále náhodně vybraný reprezentativní vzorek šesti západoevropských a severoevropských právních úprav. První kapitola je obecným rámcem k problematice, jež je v dalších kapitolách dále rozváděna, z toho důvodu je komparace se zahraničními úpravami toliko obecným náčrtem podoby jednotlivých zahraničních úprav ve věci ochrany zvířat na trestněprávní úrovni. Pro snazší ověřitelnost zdroje je v poznámce pod čarou vždy při prvním použití zahraničního zákona uveden odkaz na oficiální internetový zdroj.

Ve druhé kapitole této práce bude v nezbytně nutném rozsahu představen zákon č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, coby hlavní pramen práva na úseku ochrany zvířat. Je zde věnována pozornost některým nedostatkům shora uvedeného zákona a především výkladu pojmů „zvíře“ a „týrání“, jež přebírá i trestní zákoník.

Ve třetí kapitole se zabývám trestným činem týrání zvířat dle § 302 trestního zákoníku, konkrétně výkladu jednotlivých znaků základní skutkové podstaty i kvalifikovaných skutkových

podstat, a porovnání dosavadního a budoucího znění uvedeného ustanovení. Rovněž se v této kapitole pokusím s pomocí judikatury srozumitelně vymezit hranici mezi přestupkem týrání zvířat dle zákona na ochranu zvířat proti týrání a trestným činem týrání zvířat dle trestního zákoníku.

Čtvrtá kapitola této práce je věnována dalším trestným činům na ochranu zvířat. Významná část se týká trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a trestního zákoníku, který podrobím kritickému rozboru ve vztahu k zásadám trestního práva či k postupu zákonodárce při zavedení této skutkové podstaty do trestního zákoníku. Budu se zabývat také možnými úpravami na úrovni správního i trestního práva, jež by přinesly efektivnější ochranu chráněných zájmů. Rovněž v podkapitole věnované uvedenému trestnému činu budu uvažovat o vztahu § 302 a § 302a trestního zákoníku. Další podkapitoly jsou věnovány trestnému činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 trestního zákoníku a trestnému činu pytláctví dle § 304 trestního zákoníku. Poslední podkapitola čtvrté kapitoly je věnována ochraně zvířat, konkrétně psů, při výkonu práva myslivosti. Ačkoliv trestné činy, kterým se v této podkapitole budu věnovat, nejsou primárně určeny k ochraně zvířat, nepochybně aplikací trestněprávní úpravy v těchto specifických případech k ochraně zvířat dochází. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla věnovat pozornost některým zajímavostem týkajícím se trestných činů, jichž je možné se dopustit při výkonu práva myslivosti, konkrétně půjde o trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 trestního zákoníku a trestný čin poškození cizí věci dle § 228 trestního zákoníku. S ohledem na to, že se tato podkapitola od zbytku práce do jisté míry tematicky liší, ponechám některé otázky spojené s ní pouze jako podněty k případnému podrobnějšímu právnímu rozboru.

V páté kapitole se budu zabývat sankcionováním trestných činů na ochranu zvířat dle nové právní úpravy. V této kapitole bude věnována pozornost novému trestu zákazu chovu a držení zvířat a otázkám týkajícím se jeho výkonu. Další podkapitola je věnována zvýšeným sazbám trestu odnětí svobody u trestného činu týrání zvířat, jež také porovnám se sazbami jiných trestných činů dle zvláštní části trestního zákoníku, i se sazbami, které jsou za tento trestný čin stanoveny v některých zahraničních úpravách. Neopominu ani souvislosti s problematikou procesněprávní. V následující podkapitole se budu zabývat možnostmi sankcionování nového trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách. V této podkapitole se také zaměřím na stanovenou výši sazeb trestu odnětí svobody v kontextu jiných trestných činů dle zvláštní části trestního zákoníku.

Předpokládaným výsledkem této práce je podrobný rozbor skutkových podstat trestných činů páchaných na zvířatech, a to jednak v podobě účinné ke dni 15. května 2020, a jednak v podobě účinné od 1. června 2020. Dále by měla práce přinést celkové zhodnocení zákona č. 114/2020 Sb., zodpovědět srozumitelně otázku, co tento zákon do trestního práva přináší, a jaké jsou jeho nedostatky. Práce by také měla zodpovědět otázku, zda je úprava ochrany zvířete

prostředky trestního práva v české republice tvořena systematicky, zda je dostatečná, a rovněž zda jsou trestné činy na ochranu zvířat přiměřeně sankcionovány.

1. K vývoji právní úpravy na poli ochrany zvířat

Prvním trestným činem souvisejícím s ochranou přírody a zvířat byl v historii českého trestního práva trestný čin pytláctví. V zákoně č. 86/1950 Sb., trestní zákon, však patřil mezi trestné činy majetkové v Hlavě osmé zvláštní části. S platností zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, se jednání naplňující doposud znaky trestného činu pytláctví z trestněprávní úpravy zcela vypustilo a opět bylo zařazeno do trestního zákona až zákonem ze dne 10. listopadu 1993 č. 290/1993 Sb., s účinností od 1. ledna 1994, a to do Hlavy třetí zvláštní části mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných.

V důsledku zákona ze dne 11. prosince 1991 č. 557/1991 Sb. s účinností ke dni 1. ledna 1992 se v Hlavě páté trestního zákona, mezi trestnými činy hrubě narušujícími občanské soužití, poprvé objevuje skutková podstata trestného činu týrání zvířat. Až se zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“) byly tyto trestné činy sjednoceny do jedné hlavy vymezující trestné činy proti životnímu prostředí, přičemž došlo k zavedení řady trestných činů, jejichž objektem je ochrana přírody a zvířat, včetně trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 trestního zákoníku.

Poslední změnu na poli ochrany zvířat v trestním právu přinesl zákon č. 114/2020 ze dne 3. března 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony (dále jen „zákon č. 114/2020 Sb.“), účinný od 1.6.2020, který zavádí zcela nový trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách.

Z výše předestřené vývoje české trestněprávní úpravy je patrná snaha zákonodárce rozšiřovat trestní odpovědnost na úseku ochrany zvířat, která je vedena myšlenkou vyjádřenou v zákoně č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“), a sice že *„zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zaslouhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“*

S tím úzce souvisí i skutečnost, že s účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), přestalo být živé zvíře dle ustanovení § 494 tohoto zákona považováno za věc, jak tomu bylo podle občanského zákoníku z roku 1964. Aktuálně platná úprava zvířata z kategorie věcí vyjímá a aplikaci ustanovení o věcech umožňuje, jen pokud to neodporuje jejich povaze s důrazem na zvláštní význam a hodnotu, jež mají jako smysly nadaní živí tvorové.

Pro zajímavost lze podotknout, že první zmínka o tom, že zvíře zákonodárce nevnímá zcela samozřejmě jako věc, zazněla právě v trestním zákoníku, a to v ust. § 134, dle kterého se pro účely trestního zákoníku „ustanovení o věcech vztahují i na živá zvířata.“ Skutečnost, že měl zákonodárce

potřebu toto podotknout ve výkladovém ustanovení naznačuje, že v době tvorby trestního zákoníku si byl vědom, že může dojít ke změně vnímání zvířete v dalších právních odvětvích.

Podobná ustanovení následující proces tzv. dereifikace zvířat, můžeme nalézt od roku 1988 v rakouské obdobě občanského zákoníku, o dva roky později též v německé úpravě a pozadu nezůstává ani Ruská federace po rozpadu Sovětského svazu. Po nedávné novelizaci již má i švýcarská úprava srovnatelné ustanovení. Z našich sousedních států i Polsko v čl. 1 zákona na ochranu zvířat z r. 1997 prohlašuje, že „*zvíře jako živoucí stvoření, schopné pociťovat utrpení, není věc. Člověk je mu povinen úctou, ochranou a péčí*“.¹ K tomu trefně poznamenali J. Švestka a S. Stuna, „*že účinná právní ochrana zvířatům se nezajišťuje tím, že sám soukromoprávní předpis prohlásí, že zvířata nejsou věci, nýbrž odpovídajícími specifickými veřejnoprávními předpisy (trestněprávními, správněprávními aj.)*“.²

Podobnou změnu v přístupu k ochraně zvířat lze pozorovat i v dalších evropských zemích. Způsob, jakým se jednotlivé země vypořádávají s implementováním tohoto principu do zákonné úpravy, už se však liší. Řada evropských zemí má zakotven v rámci ochrany zvířat přinejmenším trestný čin šíření nakažlivé nemoci zvířat nebo obsahově jemu podobný trestný čin. Výjimkou je například Norsko³ nebo Německo⁴, kde jakákoliv ochrana zvířat v trestní úpravě zcela absentuje.

Na základě čl. 174 a 175 Smlouvy o založení Evropského společenství byla dne 19. 11. 2008 přijata směrnice Rady a Evropského Parlamentu č. 2008/99/ES, o trestněprávní ochraně životního prostředí. Účelem směrnice bylo stanovení minimálních pravidel pro účinnou trestněprávní ochranu životního prostředí. Směrnice byla implementována prostřednictvím zákona č. 330/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). K tématu ochrany zvířat však směrnice žádnou harmonizační úpravu nepřinesla.⁵

Pokud jde o trestný čin týrání zvířat, řada evropských zemích zvolila možnost postihovat jednání naplňující znaky tohoto trestného činu pouze na úrovni správního práva. V těchto zemích lze pak pozorovat velmi kvalitní úpravu zákonů na ochranu zvířat proti týrání. Mezi těmito státy do popředí vystupuje Švýcarsko s mimořádně detailně propracovaným zákonem na ochranu zvířat,⁶ přičemž zároveň zcela absentuje úprava trestného činu týrání zvířat ve švýcarském trestním

¹ PROUZA, Ivan, Zvíře na rozhraní mezi osobou a věcí. *Právní rozhledy*, 2017, č. 1, s. 13

² STUNA, Stanislav, ŠVESTKA, Jiří, K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku, *Právní rozhledy*, 2011, č. 10, s. 372-373

³ Lov om Straff (Straffeloven) LOV-2005-05-20-28. Dostupné na: <<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=lov%20om%20straff>>

⁴ Strafgesetzbuch, Dostupné na: <<https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>>

⁵ PAVLOVIČOVÁ Kristýna, *Ochrana zvířat v režimu trestního práva s ohledem na navrhovanou novelu trestního zákoníku* [online]. Pravniprostor.cz, 29. dubna 2019. Dostupné na <<https://www.prawniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-zvirat-v-rezimu-trestniho-prava-s-ohledem-na-navrhovanou-novelu-trestniho-zakoniku>>

⁶ 455.1 Tierschutzverordnung vom 23. April 2008. Dostupné na: <<https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080796/index.html>>

zákoníku⁷. Stejný postup zvolilo i Německo⁸, Norsko⁹, či Polsko¹⁰. Mám za to, že tento přístup, byť je v Evropě méně frekventovaný, nikterak neubírá na principu vyšší hodnoty zvířat, je-li ochrana zvířat efektivní na úrovni správního práva.

Vedle toho řada evropských zemí postihuje týrání zvířat na úrovni trestního práva jako nejzávažnější případ porušení zákonů na ochranu zvířat proti týrání. Řadí se sem vedle Česka i Slovensko¹¹ a Rakousko,¹² a dále například Belgie,¹³ Finsko,¹⁴ Francie,¹⁵ či Švédsko.¹⁶ Při srovnání s českou úpravou trestného činu týrání zvířat jsou však patrné značné rozdíly, a to především po přijetí zákona č. 114/2020 Sb. Skutková podstata trestného činu týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku je výrazně širší než skutkové podstaty téhož trestného činu ve všech shora uvedených zahraničních úpravách. Český trestní zákoník jako jeden z mála obsahuje kvalifikované skutkové podstaty (podobně je tomu například ve finském a slovenském trestním zákoníku¹⁷) a značně se vymyká i výši trestních sazeb (k tomu podrobněji v kapitole 5 této práce).

Současně většina uvedených evropských úprav neobsahuje nedbalostní skutkovou podstatu zaměřenou na ochranu zvířat, jako je tomu dle § 303 trestního zákoníku, který zavádí trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti. Výjimkou je například slovenský trestní zákoník, který upravuje v § 378a trestný čin „zanedbanie starostlivosti o zvieratá“. Rovněž žádná z uvedených evropských úprav neobsahuje trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách, jak ho zavedl zákon č. 114/2020 do českého trestného zákoníku, ani žádný trestný čin jemu podobný.

Je tedy otázkou, zda český zákonodárce volí správnou cestu při vtělování principu vysoké hodnoty zvířat (jenž je vysvětlen v následující kapitole) do právní úpravy. Ve shora uvedených evropských státech, jež rovněž tento princip uznávají a z nichž některé byly v minulosti českému zákonodárci inspirací, lze pozorovat spíše důkladný rozvoj na úrovni správního práva, který vede

---

⁷ 311.0 Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937. Dostupné na:

<<https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html>>

⁸ Strafgesetzbuch. Dostupné na: <<https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>>

⁹ LOV-2005-05-20-28 - Lov om Straff (Straffeloven). Dostupné na:

<<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=lov%20om%20straff>>

¹⁰ Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553 z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny. Dostupné na:

<<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970880553>>

¹¹ § 378 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon. Dostupné na: <<https://www.epi.sk/zz/2005-300#cast2>>

¹² § 222 BGBI. Nr. 60/1974, Strafgesetzbuch. Dostupné na:

<<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>>

¹³ Art. 540, 1867-06-08/01, Code penal. Dostupné na:

<http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=fr&caller=list&cn=1867060801&la=f&fromtab=loi>

¹⁴ Chapter 17, § 14, 39/1889, Rikoslaki. Dostupné na:

<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>>

¹⁵ Art. 521-1, Code penal. Dostupné na:

<<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>>

¹⁶ Kap. 16, § 13, SFS 1962:700, Brottsbalk. Dostupné na: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700>

¹⁷ Chapter 17, § 14a, 39/1889, Rikoslaki a § 378 odst. 2 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon.

zejména k efektivnějšímu odhalování škodlivých jednání porušujících předpisy na ochranu zvířat. Oproti tomu v českém právu lze pozorovat na správní úrovni změny minimální a bez většího praktického dopadu (k tomu podrobněji dále), a zároveň český zákonodárce zavádí další a další skutkové podstaty na úrovni trestního práva, navíc s velmi přísnými sankcemi, aniž by řešil problém, že důvodem kvetoucího násilí na zvířatech, nebo například tolik skloňovaného „množení“ zvířat, není nedostatečně odrazující potenciální postih pachatele, nýbrž fakt, že stát nemá možnost majitele a chovatele zvířat dostatečně kontrolovat a většina kriminality tak zůstává latentní.

2. Zákon o ochraně zvířat proti týrání

Zákon č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání (dále jen „zákon o ochraně zvířat proti týrání“) je hlavním pramenem práva na úseku ochrany zvířat, jež stanovuje základní právní principy, a rovněž z něho zákon trestní čerpá ve vztahu k ochraně zvířat mnohé pojmy, jako například „zvíře“ nebo „týrání“ a proto je na místě se mu v této práci alespoň stručně věnovat.

Účelem zákona o ochraně zvířat proti týrání, jenž je vždy nutno zohlednit při jeho aplikaci a interpretaci, je dle § 1 odst. 1 ochrana zvířat, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem. Utrpení je dále definováno v § 3 odst. 1 jako stav zvířete, který je způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu nebo smrt.

I přes pokroky a rozvoj na úseku ochrany zvířat obsahuje zákon některé pojmy, které vykládá ve svých jednotlivých částech rozdílně, a množství neurčitých právních pojmů, jejichž výklad ponechává na vykonavatelích veřejné moci, což může způsobovat nedostatečnou jednoznačnost právní normy. Pojmům, které přebírá i trestní zákoník, se věnuji dále.

Významnými pro aplikaci a interpretaci zákona, stejně jako pro tvorbu nového práva, jsou právní principy, tedy obecně uznávané zásady, které platí uvnitř daného právního odvětví a často do národní úpravy přechází z pramenů mezinárodního práva nebo z práva Evropské unie. Pro další rozbor jednotlivých problematických pojmů je na místě zde tyto principy uvést.

V samotné preambuli zákona o ochraně zvířat proti týrání je vyjádřen *princip vysoké hodnoty zvířat*.¹⁸ Zákon zde uvádí, že zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka. Tento princip je spojen s hodnotou zvířat, kdy na tyto nelze nahlížet čistě jako na prostředky k uspokojování lidských potřeb a jejich hodnotu tedy nelze určovat pouze dle využitelnosti pro člověka.

Dalším principem je *princip péče, který* je zakotven v zákoně číslo 166/1992 Sb., o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (dále jen „veterinární zákon“)¹⁹. Odst. 4 veterinárního zákona stanovuje povinnost chovatele chovat zvířata v podmínkách odpovídajících jejich biologickým potřebám, sledovat jejich zdravotní stav, předcházet onemocnění a šíření chorob a další povinnosti, které vyplývají z odpovědnosti člověka za změnu způsobu života mnohých druhů zvířat a z toho vyplývající nemožnost jejich dalšího života mimo zajetí. Tento princip je

---

¹⁸ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch: *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 304

¹⁹ Tamtéž, s. 305

specifikován v zákoně o ochraně zvířat proti týrání v části čtvrté, kde jsou stanoveny povinnosti chovatele hospodářských zvířat a zvířat v zájmových chovech. Určitým zúžením principu péče je potom *princip odbornosti a kvalifikace*, který vyjadřuje požadavek na odbornou způsobilost osob vykonávajících některé konkrétní úkony, například při usmrcování zvířat podle části druhé zákona o ochraně zvířat proti týrání.

Dalším je *princip snižování utrpení*, jehož podstatou je předcházet nedůvodnému a nepřiměřenému utrpení zvířat. S tímto principem úzce souvisí *princip zájmu usmrcení bez zákonného důvodu*, který je vyjádřen v § 5 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání, přičemž v druhém odstavci najdeme taxativní výčet důvodů, pro které je usmrcení zvířete možné. Při chovu hospodářských, pokusných, ale i zájmových zvířat se uplatňuje *princip respektování přirozených potřeb zvířat*. Princip vyjadřuje potřebu upravit chov takovým způsobem, aby co nejméně docházelo k potlačování přirozených potřeb zvířat. *Princip odpovědnosti chovatele* vychází z obecného principu odpovědnosti za protiprávní jednání.²⁰ Povinnost nést následky svého jednání platí i na úseku ochrany zvířat a zde je obecně takto odpovědnou osobou chovatel.²¹ *Princip subsidiarity využití zvířete* se uplatňuje v oblasti využívání pokusných zvířat a stanovuje, že pokus na živém zvířeti lze provádět pouze pokud pro dosažení daného cíle neexistuje dostupná alternativa.²²

2.1 Pojem zvíře

Pro úplnost je na místě uvést, že v praxi je třeba rozlišovat pojem zvíře podle zákona o ochraně zvířat proti týrání (vymezen dále) a pojem živočich podle zák. č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, kterým se dle § 3 odst. 1 písm. d) tohoto zákona rozumí volně žijící živočich, tedy jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. Živočichem se rozumí všechna vývojová stadia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepovažuje.

Zvířetem se dle § 3 písm. a) zákona o ochraně zvířat proti týrání rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo. Zákon však tuto definici rozšiřuje v části věnované ochraně pokusných zvířat. Pokusným zvířetem je podle §3 písm. j) živý obratlovec, s výjimkou člověka, včetně samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, který je nebo má být použit k pokusům; za pokusné zvíře

---

²⁰ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch: *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 304-308

²¹ Podle § 3 písm. k) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, se chovatelem rozumí „každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatky, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech anebo pořádá jejich veřejná vystoupení“.

²² MÜLLEROVÁ, Hana — STEJSKAL, Vojtěch: *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 309.

se považuje také zvíře, které je v ranějším stadiu vývoje, než je stadium samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, pokud má být zvířeti umožněno žít nad rámec tohoto stadia vývoje a v důsledku prováděných pokusů je pravděpodobné, že po dosažení tohoto stadia vývoje je postihne bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození. Za pokusné zvíře se považují také živí hlavonožci.

Dle této rozšířené definice tedy poskytuje hlavonožcům ochranu pouze v situacích, na něž se použije úprava o ochraně pokusných zvířat, což je dle § 15 odst. 1 tehdy, jsou-li pokusná zvířata používána nebo mají být použita k pokusům nebo jsou specificky chována tak, aby mohly být jejich orgány nebo tkáně použity pro vědecké účely, dokud tato pokusná zvířata nejsou usmrcena, umístěna do zájmového chovu nebo navrácena do vhodného přírodního stanoviště nebo chovu. Důležitý je zde pojem pokus, konkrétně první část jeho definice, kterým se dle § 3 písm. t) rozumí jakékoli invazivní či neinvazivní použití zvířete pro pokusné nebo jiné vědecké účely se známým nebo neznámým výsledkem nebo pro vzdělávací účely, které může zvířeti způsobit bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození nejméně o intenzitě odpovídající vpichu jehly podle běžné veterinární praxe.

Účelem této ochrany pokusných zvířat je tedy zcela zřejmě ochrana před bolestí, utrpením a strachem či trvalým poškozením, a pakliže v tomto směru zákonodárce sám naznačuje, že konkrétně hlavonožci zasluhují ochranu coby zvířata pokusná, říká tím, že došel k závěru, že jsou jedinci z řádu hlavonožců schopni vjemy jako je bolest, strach či utrpení vnímat. Pak je v kontextu principu vysoké hodnoty zvířat (viz výše) dán důvod poskytovat tomuto řádu ochranu i co se týče například jejich usmrcování či dalšího zacházení s nimi. Bylo by tedy na místě rozšířit pojem zvíře i na tuto skupinu, jak je tomu například ve Švýcarské právní úpravě²³, kde kromě hlavonožců požívá ochrany proti týrání i řád desetinožců²⁴ a mimo zákon je tak postaven například oblíbený způsob přípravy humrů ke konzumaci, kdy živí jedinci jsou přepravováni a uchovávaní na ledu a následně vhazováni do vroucí vody, který je s českým právem zcela v souladu. K tomu je na místě poznamenat, že i občanský zákoník zvířaty rozumí nejen obratlovce nýbrž i bezobratlé, jsou-li schopni cítit bolest.²⁵

Dalším problematickým bodem je kategorizace zvířat v zákoně o ochraně zvířat proti týrání na zvířata hospodářská, zvířata v zájmovém chovu, volně žijící zvířata a pokusná zvířata. Zákon totiž nijak neřeší uplatňování jednotlivých ustanovení v případech překrývání těchto kategorií, ke

---

²³ § 1 SR 455.1 Tierschutzverordnung vymezuje okruh živočichů, na něž se vztahuje ochrana dle tohoto právního předpisu, na obratlovce, hlavonožce a desetinožce.

²⁴ Řád desetinožci, lat. *reptania*, ang. *decapods*, je řád vyšších koryšů zahrnující mnohé z nejnámějších skupin z třídy rakovců, patří sem například raci, poustevníčci, krabi, krevety, langusty, humři a další.

²⁵ PROUZA, Ivan, Zvíře na rozhraní mezi osobou a věcí. *Právní rozhledy*, 2017, č. 1, s. 13

kterému dochází například u zvířat cirkusových a zvířat žijících v zoologických zahradách, kdy tato spadají často zároveň do kategorie zvířat hospodářských, v zájmovém chovu i volně žijících.²⁶

2.2 Pojem týrání

Definici pojmu týrání v kontextu trestného činu týrání zvířat trestní zákoník neuvádí, čerpá ji právě ze zákona o ochraně zvířat proti týrání v § 4 odst. 1, který týrání vymezuje jako poměrně rozsáhlý demonstrativní výčet činností, které se za týrání považují. Demonstrativnost tohoto výčtu lze dovodit z § 4 odst. 1 písm. w), který stanoví, že týráním je dále také jiné tímto zákonem zakázané jednání, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete. Odstavce 2 a 3 pak upravují výjimky. Podle odst. 2 se výše uvedené jednání nepovažuje za týrání, pokud je spojeno s naléhavou potřebou záchrany života zvířat nebo lidí v naléhavých situacích záchranných prací podle zvláštních právních předpisů,²⁷ nebo pokud se tak děje podle schváleného projektu pokusů. Odstavec 3 pak zvlášť upravuje výjimku pro výcvik a výchovu služebních psů ozbrojených sil, bezpečnostních sborů, obecní policie a psů cvičených chovatelskými organizacemi nebo sdruženími v rámci zájmové činnosti.

Týrání může mít řadu podob a neomezuje se pouze na fyzické zásahy do tělesné integrity zvířat. KS v Ostravě například dospěl k závěru, že týráním může být i psychické strádání zvířete způsobené pobytem v omezeném prostoru. Konkrétně uvedl, že „týráním zvířat ve smyslu § 4 TýrZv je i chov velkého počtu psů na malém prostoru. Je třeba mít na paměti i psychickou pohodu zvířat, možnost pohybu každého z nich a též možnost alespoň určité formy soukromí pro každého z nich.“²⁸ Tento závěr se pochopitelně nevztahuje pouze na chov psů. KS v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích dospěl k podobnému závěru, když posoudil jako nevhodné podmínky chovu 19 kusů hospodářských zvířat bez trvalého přístupu k vodě a čistému a suchému místu k odpočinku.²⁹

V již zmíněném demonstrativním výčtu zákon na ochranu zvířat proti týrání pracuje s řadou pojmů, z nichž definuje jen některé, čímž vznikají určitá problematická místa. V § 4 odst. 1 písm. d) například uvádí, že „týráním se rozumí vydat slabé, nevládnoucí, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení“, přičemž zákon definuje pojem utrpení jako „stav zvířete, který je způsobený

---

²⁶ VEČEREK, Vladimír a kol., *Problematická ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání z pohledu zkušeností získávaných s tímto zákonem v akademickém prostředí*, [online]. Vetweb.cz, 23.5.2018. Dostupné na: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/00_2018_VA/KONFERENCE/02_22_Ochrana_zvirat/02_22_Problematicka_ustanoveni_zakona.pdf

²⁷ Například zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

²⁸ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23.4.2015 č. j. 22 A 69/2013-30

²⁹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 11. 7. 2017, č. j. 52 A 122/2016-48

jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu nebo smrt.“ Pojem „utrpení“ tedy dle této definice „bolest“ zahrnuje, a můžeme ho v této souvislosti vnímat jako pojem širší než „bolest“, která je pouze jedním z jeho projevů. Oproti tomu v řadě ustanovení, například již v samotné preambuli zákona, je zákon staví vedle sebe jako pojmy souřadné, dochází tedy k určité nepřesnosti v užívání těchto pojmů.

Zákon se samotnému pojmu „bolest“ nevěnuje, byť má oproti úpravě vztahující se na bolest člověka jistá specifika, především pokud jde o její zjišťování. Zákon s tímto pojmem pracuje ve výše zmiňovaném § 4, ale rovněž například v ust. § 7, kde je vyjádřen požadavek na znečitlivění zvířete při zásazích způsobujících bolest.

Dalším problematickým bodem může být opuštění zvířete. Za týrání zvířete se dle § 4 odst. 1 písm. a) považuje také zvíře opustit v úmyslu se ho zbavit nebo zvíře vyhnat, s výjimkou vypuštění zvířete do volné přírody. Toto ustanovení je pak specifikováno v § 6, kde zákon uvádí, že nikdo nesmí zvíře opustit s úmyslem se ho zbavit nebo je vyhnat, přičemž za opuštění zvířete se nepovažuje vypuštění zvířete do jeho přirozeného prostředí, pokud je to vhodné z hlediska stavu zvířete a podmínek prostředí. Otázku, kdo by měl posuzovat stav zvířete (např. veterinární lékař) a vhodnost podmínek prostředí (například odbor ochrany životního prostředí), však zákon neřeší.³⁰

Soudy ve správním soudnictví řeší často případy úniku nevhodně zajištěných zvířat. Pouhý únik zvířete není jeho opuštěním a neznamená automaticky jeho týrání.³¹ Může se však jednat o porušení povinnosti podle zákona na ochranu zvířat proti týrání nebo jiného zákona. Tyto situace jsou nejčastěji soudy řešeny podle zákona č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich v návaznosti na porušení obecně závazných vyhlášek obcí.³²

2.3 Zvláštní opatření

Vedle úpravy trestání přestupků upravuje zákon na ochranu zvířat proti týrání preventivní a nápravné prostředky, které nemají povahu sankce, jež je vhodné zmínit, neboť byly inspirací pro zavedení nového druhu trestu v novele trestního zákoníku č. 114/2020 (o tom podrobněji v kapitole 5. této práce). Ukládají povinnost něco konat nebo se něčeho zdržet. Zákon u každého přestupku upravuje také jaké zvláštní opatření je možno uložit vedle sankce, a následně upravuje samostatně specifika jednotlivých zvláštních opatření.

Závazný pokyn k odstranění zjištěných nedostatků mohou na základě kontrolního zjištění vydávat krajské veterinární správy jako reakci na porušení právních předpisů na úseku ochrany

---

³⁰ VEČEREK, Vladimír a kol., *Problematická ustanovení zákona...*, [online]. Vetweb.cz, 23.5.2018. Dostupné na: <https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/00_2018_VA/KONFERENCE/02_22_Ochrana_zvirat/02_22_Problematicka_ustanoveni_zakona.pdf>

³¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10.4. 2013, č.j. 6 As 4/2013-18.

³² VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. *Soudní rozhledy*, 2020, č. 1, s. 2.

zvířat proti týrání. Tento pokyn stanoví, jaká povinnost byla porušena a jakým způsobem a v jaké lhůtě mají být nedostatky odstraněny. Krajská veterinární správa kontroluje i odstranění těchto nedostatků, nicméně v tomto zákoně není v případě nedodržení tohoto pokynu stanovena žádná sankce.

Zákaz chovu zvířat může uložit obecní úřad obce s rozšířenou působností, jestliže existuje důvodná obava, že pachatel bude v týrání zvířete pokračovat, neposkytne týranému zvířeti péči, kterou vzhledem ke svému zdravotnímu stavu vyžaduje, nebo začne chovat další zvířata stejným způsobem, za který byl již dříve potrestán nebo odsouzen. Preventivní povaha tohoto opatření umožňuje účinnější ochranu zvířat, a to hlavně v případech, kdy pachatel pokračuje v týrání jiných zvířat i po odsouzení za takový delikt. Úřad musí spolu s tímto opatřením uložit vždy i pokutu.

O propadnutí týraného zvířete může obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodnout, pokud je důvodná obava, že bude pachatel v týrání zvířete, které mu náleží, pokračovat, nebo tomuto zvířeti neposkytne péči, kterou jeho zdravotní stav vyžaduje. Účelem je zabránění dalšího týrání zvířete. Stejně jako v případě zákazu chovu, i zde musí úřad spolu s opatřením uložit pokutu. Vlastníkem propadlého zvířete se stává stát.

Umístění zvířete do náhradní péče může nařídit a zajistit obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh krajské veterinární správy, pokud to vyžaduje zdravotní stav zvířete, případně pokud je zvíře opakovaně týráno. V tomto případě nedochází k přechodu vlastnického práva. Vlastník zvířete je povinen úřadu zvíře vydat a uhradit náklady spojené s umístěním zvířete do náhradní péče a s následnou péčí. Náhradní péči zajišťuje pečovatel, který má zkušenost s chovem daného druhu zvířete.

Pokud lze ve správním řízení očekávat, že bude rozhodnuto o náhradní péči nebo jiném zvláštním opatření, může obecní úřad obce s rozšířenou působností nařídit předběžnou náhradní péči. Smyslem je zabránit naléhavým případům, v kterých by mohlo dojít ke zhoršení stavu zvířete, pokud by se čekalo na vydání samotného rozhodnutí ve správním řízení.

Vedle těchto opatření může obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh krajské veterinární správy vydat správní rozhodnutí, kterým nařídí snížení počtu zvířat dle § 28a odst. 1 písm. b), dochází-li k jejich týrání, pozastavení činnosti dle § 28a odst. 1 písm. c), při které dochází k týrání zvířat, utracení zvířete dle § 28a odst. 1 písm. d), pokud je dán důvod k usmrcení podle § 5 odst. 2 písm. b), nebo nařídí chovateli umožnit provádění péče o zvíře jinou osobou dle § 28a odst. 1 písm. e).

3. Trestný čin týrání zvířat

Tato kapitola se podrobně zabývá skutkovou podstatou trestného činu týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku v dosavadním znění před účinností zákona č. 114/2020, a po ní. Odpověď na otázku, co je objektem tohoto trestného činu, poskytuje § 1 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Je jím zájem na ochraně zvířat, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu. Předmětem útoku je zvíře, jak je vymezeno dle § 3 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání, viz výše.

3.1 Základní skutková podstata

Podle dosavadního znění účinného do 31.5. 2020 rozděluje první odstavec § 302 trestný čin na dvě samostatné alternativy, obě s trestní sazbou trestu odnětí svobody až na dvě léta, a s možností uložení trestu zákazu činnosti nebo propadnutí věci. První z nich stanoví, že trestný čin týrání zvířat spáchá, kdo týrá zvíře zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, dle druhé alternativy se ho pak dopustí ten, kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. Z toho vyplývá, že samotné týrání tak, jak je vymezeno zákonem na ochranu zvířat proti týrání, trestným činem není. K trestněprávní odpovědnosti je vyžadováno týrání s vyšší intenzitou vyjádřenou požadavkem na „surový nebo trýznivý“, nebo „zvlášť surový nebo trýznivý“ způsob provedení. Tímto je také stanovena hranice mezi přestupkem a trestným činem na úseku ochrany zvířat proti týrání. Definicí surovosti a trýznivosti však trestní zákoník ani zákon na ochranu zvířat proti týrání neuvádí. Odpověď je třeba hledat v judikatuře. Dle Nejvyššího soudu bude třeba za zvlášť surový nebo trýznivý způsob týrání považovat zejména takové jednání, které se výrazněji vymyká běžným případům a je spojeno s vyšší mírou bolesti, utrpení nebo příkoří zvířete. Může ho odůvodňovat vysoká intenzita týrání, jeho delší doba, opakované jednání charakterizované jako týrání, použití více způsobů týrání uvedených v § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání, týrání většího počtu zvířat apod.³³ Zvláštní surovost vyjadřuje spíše povahu a závažnost jednání pachatele, zvláštní trýznivost spíše charakterizuje intenzitu vnímání týrání zvířetem.³⁴

Jako konkrétnější vodítko při hledání hranice mezi přestupkem a trestným činem týrání zvířat může sloužit judikatura trestních soudů zabývající se nezákonností chovu většího počtu zvířat v nevhodných podmínkách nebo v příliš malém prostoru. Situací, kdy je možné jednání rozporné se zákonem na ochranu zvířat proti týrání považovat za zvlášť surový a trýznivý

³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2017, sp. zn. 3 Tdo 48/2017

³⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3009-3014.

způsob týrání zvířat, který naplňuje skutkovou podstatu trestného činu týrání zvířat, se zabýval Nejvyšší soud³⁵, jenž stanovil, že trestným může být chov psů v nevhodných podmínkách, „*když si psi způsobovali vzájemné utrpení vzájemným napadáním mezi sebou, přičemž slabší jedinci neměli možnost úniku před jedinci dominantními, neumožnili zvířatům základní fyziologickou potřebu vyměšování mimo své teritorium, neboť psi neměli k odpočinku suché a čisté místo a nemohli pečovat o srst, důsledkem čehož bylo nejméně 12 psů ve velmi špatném výživném stavu, přičemž trpěli podvýživou až na hranici silné vyhublosti.*“³⁶ Vedle toho již v předchozí kapitole zmíněný rozsudek KS v Ostravě jako „prosté“ týrání označuje psychické útrapy zvířat způsobené nedostatkem osobního prostoru, soukromí a psychické pohody. Zde je tedy poměrně dobře patrná hranice mezi „prostým“ týráním podle zákona na ochranu zvířat proti týrání a „zvlášť surovým nebo trýznivým“ týráním podle trestního zákoníku, kdy za „zvlášť surový nebo trýznivý“ způsob týrání je Nejvyšším soudem označena situace, kdy k psychické nepohodě a nedostatku osobního prostoru přistupuje navíc vzájemné napadání psů a s ním i mnohá zranění a vážná podvýživa.

Konkrétně se také Nejvyšší soud vyjádřil k této hranici v případě přestupku podle § 4 odst. 1 písm. h) zákona na ochranu zvířat proti týrání („*za týrání se považuje používat podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat*“). V daném případě odsouzený několikrát udeřil násadou od motyky do různých částí těla psa malého plemene, který na dvůr vnikl po překonání oplocení ze dvora sousedního domu, kdy následkem úderů utrpěl pes akutní frakturu předloketních kostí levé hrudní končetiny, akutní frakturu horní čelisti, subluxaci krční páteře, zhmoždění a edém mozku a míchy, přičemž vzhledem k rozsahu a charakteru zranění byl veterinářem utracen. Nejvyšší soud spatřoval v tomto činu vysokou intenzitu naplňující znak zvlášť surového nebo trýznivého způsobu jednání především s ohledem na zvířeti způsobená zranění.³⁷

Lze tedy konstatovat, že například pohmožděliny nebo povrchové řezné rány způsobené použitím určitého předmětu budou naplňovat znaky skutkové podstaty přestupku podle § 4 odst. 1 písm. h), kdy jde o klinicky zjevné poranění, zatímco za přistoupení fraktur či poškození orgánů již půjde o natolik trýznivé utrpení zvířete, že bude naplněna skutková podstata trestného činu týrání zvířat podle trestního zákoníku.

K naplnění znaků druhé alternativy pak stačí nižší intenzita týrání, než tato „zvláštní surovost nebo trýznivost“, zákon zde totiž vypouští slovo „zvlášť“ a požaduje pouze surový nebo trýznivý způsob jednání. I tato intenzita však musí stále být závažnější než případy vymezené v § 4

³⁵ VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. *Soudní rozhledy*, 2020, č. 1, s. 2.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 6 Tdo 1400/2013

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2017, sp. zn. 3 Tdo 48/2017

odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání, přičemž navíc přistupuje požadavek na spáchání trestného činu veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.

Dle § 117 trestního zákoníku je veřejně trestný čin spáchán, jestliže je spáchán obsahem tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo před nejméně třemi osobami současně přítomnými. Místem veřejnosti přístupným je pak takové místo, kam má přístup široký okruh individuálně neurčených lidí. V žádném případě to nejsou byty ani jiné prostory v obytném domě.³⁸ Nejvyšší soud však stanovil, že trestný čin byl spáchán na místě veřejnosti přístupném i tehdy, „*jestliže se ho pachatel dopustil sice v soukromém prostoru, do něhož není volný přístup, pokud ovšem veřejnost mohla negativně vnímat projevy týrání z jiného veřejně přístupného místa, např. ze sousedícího pozemku, který nebyl dostatečně oddělen ani oplocením, a nebyla vytvořena ani žádná jiná bariéra zabraňující vizuálnímu pozorování i zvukovému vnímání projevů týrání.*“³⁹

Nové znění prvního odstavce, které nabude účinnosti od 1.6.2020, již obsahuje pouze jednu základní skutkovou podstatu – kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci. Je možné zde pozorovat hned dvě formy zpřísnění, které jsou vedené snahou zákonodárce postupovat v procesu dereifikace („odvěcnění“) zvířat, a snahou reagovat na nárůst případů zvláště zavrženíhodného nakládání se zvířaty v posledních letech.⁴⁰ Zaprvé, požadavek na zvláštní intenzitu pro naplnění základní skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat s účinností novely odpadne a v praxi bude postačovat taková intenzita spáchání tohoto činu, jaká doposud stačila pouze pro naplnění původní druhé alternativy za přistoupení prvku veřejnosti, tedy „surový nebo trýznivý způsob“, nikoliv „zvláště surový nebo trýznivý způsob“. V praxi tak bude možné kriminalizovat takové případy týrání zvířat, které byly doposud řešeny jako přestupky. Užití „zvláště surového nebo trýznivého způsobu“ z trestného činu týrání zvířat nemizí, přesouvá se do třetího odstavce mezi nejzávažnější kvalifikované skutkové podstaty. Zadruhé je nově stanovena minimální dolní hranice trestu odnětí svobody, a to na šest měsíců za současného zvýšení hranice horní ze dvou na tři léta. Původní druhá alternativní skutkové podstaty (spáchání veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném) se přesouvá do přísněji trestaného druhého odstavce. Zákonodárce tak záměrně upravil sazbu za trestný čin týrání zvířat podle §302 odst. 1, aby dosáhla stejné výše jako u trestného činu ublížení na zdraví podle §146 odst. 1 trestního zákoníku.⁴¹

³⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3009-3014.

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

⁴⁰ Důvodová zpráva k z. č. 114/2020

⁴¹ Tamtéž

Pokud jde o pachatele tohoto trestného činu, může jím být kdokoliv, a to neohledně na to, jaký je jeho vztah k týranému zvířeti, zda je jeho vlastníkem, či ho má ve své držbě z jiného právního důvodu, nebo dokonce protiprávně.⁴² Trestný čin týrání zvířat může spáchat i právnická osoba. Z hlediska zavinění pachatele je vyžadován úmysl.

3.2 Kvalifikované skutkové podstaty

Dosavadní znění druhého odstavce § 302 stanovuje vyšší trestní sazbu v případě, byl-li pachatel za čin uvedený v odst. 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán (písm. a), nebo způsobí-li týranému zvířeti takovým činem trvalé následky na zdraví nebo smrt (písm. b). Okolností podmiňující použití první z kvalifikovaných skutkových podstat je tedy recidiva pachatele. „*Odsouzením se rozumí vyslovení viny pachatele uvedeným trestným činem (odsuzujícím rozsudkem nebo trestním příkazem) bez ohledu na to, jaký mu byl uložen trest. Potrestáním je alespoň částečný výkon trestu uloženého za takový trestný čin, bez ohledu na druh trestu. K odsouzení nebo potrestání však lze přihlížet, jen když ještě nevznikla podle § 106 nebo z jiných důvodů fikce, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen. Doba posledních tří let se počítá od právní moci dřívějšího odsuzujícího rozsudku nebo od skončení výkonu dříve uloženého trestu do spáchání nyní posuzovaného trestného činu.*“⁴³ Tento znak bude z budoucího znění ustanovení vypuštěn a nahrazen v odst. 3 písm. d) přísnější formulací tak, že odnětím na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li trestný čin v odstavci 1 opětovně (k tomu podrobněji dále).

Další okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívá v tom, že zvíře utrpí takovou újmu na zdraví, že dojde k způsobení trvalých následků nebo úhynu. „*Trvalými následky na zdraví zvířete se rozumí takové nevratné změny jeho zdravotního stavu v důsledku týrání, které již nelze zcela vyléčit ani jinak zhojit a projevují se zhoršením zdravotního stavu zvířete oproti stavu před týráním. Nezáleží na tom, zda jde o poškození pohybového aparátu zvířete, jeho smyslových orgánů nebo jiných orgánů či částí těla. Smrtí je jakékoli ukončení života zvířete v důsledku jeho týrání. Za způsobení smrti zvířete je tedy třeba považovat i utýrání zvířete ve smyslu § 3 písm. s) zákona č. 246/1992 Sb., které spočívá v tom, že pachatel přivodí smrt zvířete v důsledku bolestivého anebo jinou trýzeň zvířeti působícího jednání člověka, které zvíře přežije, ale které má za následek nutnost jeho utrčení pro následky z utrpení, anebo usmrcení zvířete zakázanými metodami ve smyslu § 5 odst. 8 a § 14 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb.*“⁴⁴

Od 1.6.2020 se druhý odstavec zcela mění. Nově bude trestem odnětí svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti potrestán, kdo spáchá čin dle prvního odstavce na místě

⁴² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 3009-3014.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ Tamtéž

veřejném nebo veřejnosti přístupném [pod písmenem a)], viz výše. Dále spáchá-li pachatel takový čin jako člen organizované skupiny [písm. b)], nebo pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu [písm. c)]. Způsobení trvalých následků na zdraví nebo způsobení smrti zvířete se bude nově nacházet ve třetím odstavci mezi přísněji trestanými skutkovými podstatami. Sazba trestu odnětí svobody dle druhého odstavce tak bude srovnatelná s týráním svěřené osoby.⁴⁵

Pojem „po delší dobu“ se v trestním zákoníku objevuje na několika místech. Jde o přitěžující okolnost podle § 42 písm. m) a o znak kvalifikovaných skutkových podstat některých trestných činů proti rodině a dětem podle hlavy IV. trestního zákoníku, konkrétně u trestných činů týrání svěřené osoby podle § 198, týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199, ohrožování výchovy dítěte dle § 201 a svádění k pohlavnímu styku dle § 202. V tomto kontextu se výkladem tohoto pojmu zabýval Nejvyšší soud. „Pro posouzení otázky, zda pachatel trestného činu týrání osoby (...) pokračoval v páchání takového činu „po delší dobu“ (...) je určující nejen celková doba týrání, ale přihlédnout je třeba též ke konkrétnímu způsobu provedení činu, intenzitě týrání, jeho četnosti apod. V závislosti na konkrétních okolnostech není vyloučeno, aby i doba několika měsíců naplnila tento zákonný znak.“⁴⁶ Nejvyšší soud zde naznačuje, že doba několika měsíců bude zpravidla minimem nutným pro naplnění tohoto zákonného znaku. Podobně se k tomuto pojmu staví i Šámal, zároveň však zdůrazňuje souvislost s intenzitou týrání – „Vzhledem k tomu, že již vlastní týrání je zlé nakládání, které se vyznačuje určitým trváním⁴⁷, musí se při páchání takového činu po delší dobu jednat o dobu trvání řádově v měsících. V souvislosti s tím je třeba zdůraznit, že čím méně intenzivní bude týrání, tím delší dobu bude muset takové zlé nakládání trvat, aby se mohlo jednat o naplnění této okolnosti podmiňující vyšší trestní sazby, a naopak.“⁴⁸

Třetí odstavec podle dosavadního znění stanovuje následující: odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat. Zde se zákon zdržuje další definice onoho „většího“ počtu, určení konkrétního čísla bylo ponecháno judikatuře. Nejvyšší soud stanovil, že jde o nejméně sedm zvířat, přičemž při řešení této problematiky vycházel ze srovnání s kvalifikovanou skutkovou podstatou trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti podle § 303 odst. 2, kdy je podmínkou jejího naplnění způsobení smrti nebo trvalých následků na zdraví rovněž „většímu počtu zvířat“, a z důvodové zprávy k tomuto ustanovení. „Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku u tohoto trestného činu zdůraznila, že potřebu této nové skutkové podstaty vyvolaly případy, kdy (...) v důsledku zanedbání potřebné péče v některých případech celé skupiny zvířat chovaných k hospodářským účelům strádají. Je tedy patrné, že tato nová skutková podstata se rovněž ve své základní podobě týká i jen jednoho zvířete, v ustanovení § 303 odst. 2 tr. zákoníku však vyžaduje rovněž větší

⁴⁵ Důvodová zpráva k z. č. 114/2020

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. února 2008, sp. zn. 8 Tdo 105/2008

⁴⁷ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. června 1983 sp. zn. 5 Tz 14/83

⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1933-1938

počet dotčených zvířat, přičemž se zde míní především choroby hospodářských zvířat, chovné stanice, útulky zvířat, jakož i hromadné přepravy zvířat. Z uvedeného srovnání stejného kvalifikačního znaku u obou skutkových podstat, které se však v objektivních a subjektivních znacích v základních skutkových podstatách liší, je vhodné, aby výklad pojmu „větší počet“ byl použitelný pro obě tyto skutkové podstaty, neboť ze smyslu těchto ustanovení vyplývá, že u obou jde o zvlášť přitěžující okolnost, která má vyjádřit a postihnout jen ty nejzávažnější případy. Zákonodárce zde klade důraz na to, aby se jednalo o více zvířat, tj. např. celý chov nebo určitou větší skupinu zvířat, takže by zde nemělo postačovat množství jen dvou či tří zvířat k naplnění této okolnosti představující nejpřísnější kvalifikační znak. Nejvyšší soud s ohledem na všechny výše rozvedené úvahy dospěl k závěru, že minimálním počtem zvířat, který lze považovat za „větší počet“ ve smyslu § 302 odst. 3 tr. zákoníku, je nejméně sedm zvířat; k tomu přiměřeně srov. rozhodnutí č. 39/1982 Sb. rozh. tr., podle něhož se u trestného činu obecného obrožení podle § 179 tr. zák., nyní podle § 272 tr. zákoníku, pojmem „vydání lidí“ ve smyslu většibo počtu rozumí nejméně sedm osob.⁴⁹ Nejvyšší soud tak sjednotil výklad pojmu „větší počet“ hned v několika skutkových podstatách.

Podle nového znění se však i tento odstavec významně rozroste. Nebude již obsahovat jednu, nýbrž hned čtyři alternativy kvalifikované skutkové podstaty trestané odnětím svobody na dvě léta až šest let, přičemž nově stanovená dolní hranice ve výši dvou let se zavádí jako forma omezení (nikoliv však vyloučení) možnosti rozhodnout o tomto trestném činu trestním příkazem bez projednání věci v hlavním líčení.⁵⁰ Pod písmenem a) nalezneme původní znění, tedy požadavek na spáchání trestného činu podle prvního odstavce na větším počtu zvířat (rozbor tohoto pojmu viz výše). Nově se pachatel trestného činu podle této kvalifikované skutkové podstaty dopustí také, způsobí-li takovým činem zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt (písm. b)), spáchá-li trestný čin podle prvního odstavce zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem (písm. c)), nebo spáchá-li takový čin opětovně (písm. d)).

Zřejmě nejvýznamnější změnou a velmi radikálním zpřísněním je zde přesun znaku zvlášť surového nebo trýznivého způsobu provedení z prvního odstavce s původní sazbou trestu odnětí svobody až na dvě léta, do nejpřísněji trestané skutkové podstaty s násobně vyšší sazbou trestu odnětí svobody na dvě léta až šest let.

Opětovné spáchání trestného činu bude zcela novým znakem této kvalifikované skutkové podstaty. Tento znak se hojně vyskytuje v řadě dalších trestných činů, například jde o znak kvalifikované skutkové podstaty vraždy, proto byl již v minulosti předmětem výkladu. Komentář k němu v souvislosti s trestným činem vraždy uvádí následující. „Pod pojmem „opětovně“ se rozumějí případy, kdy pachatel trestný čin vraždy uvedený v odstavci 1 nebo 2 opakuje, tedy především souběh trestných činů podle § 140, přičemž není třeba, aby za takový čin byl již pravomocně odsouzen. Patří sem však samozřejmě i

⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

⁵⁰ Důvodová zpráva k z. č. 114/2020.

případy, kdy pachatel byl již v minulosti za takový čin pravomocně odsouzen nebo i potrestán. Dále lze pod tento pojem zařadit i případy, kdy pachatel byl již pro takový čin odsouzen, avšak hledí se na něho, jako by odsouzen nebyl (srov. zejména § 105 a násl.). Není důležité, zda některý z činů posuzovaných z hlediska opětovnosti byl pokusem nebo přípravou...“⁵¹. Oproti původnímu znění, kdy bylo znakem kvalifikované skutkové podstaty spáchání trestného činu týrání zvířat v posledních třech letech, jde o významné zpřísnění, nebo znak „opětovně“ není dle tohoto výkladu Nejvyššího soudu nijak omezen časem, který od posledního spáchání takové činu uplynul. Dále považuji za vhodné uvést, že ve vztahu k pokračování v trestném činu uvádí současná judikatura, že znak opětovného spáchání trestného činu nenaplnuje jeden pokračující trestný čin.⁵²

Z hlediska zavinění postací, dle § 17 písm. b) ve vztahu k okolnostem uvedeným v § 302 odst. 2 a odst. 3, zavinění z nedbalosti.

---

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 1457 - 1487

⁵² Srov. přiměřeně rozsudek Nejvyššího soudu SR z 10. července 1990 sp. zn. 3 To 20/90

4. Další trestné činy na úseku ochrany zvířat

4.1 Trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a trestního zákoníku

Zákon č. 114/2020 ze dne 3. března 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony, účinný od 1.6.2020, zavádí zcela nový trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách. Tato nová skutková podstata ztělesňuje snahu zákonodárce reagovat na negativní a v praxi podle všeho stále více frekventovaný fenomén tzv. množírny⁵³, (jde o mediální pojem, který český právní řád nezná. Jedná se o blíže nedefinovaný způsob chovu, resp. držení zvířat, realizovaný především pro komerční účely, který doprovázejí některé závadné jevy, kdy nejvýraznějšími z nich jsou nedostatečná péče o zvířata a daňové úniky při prodeji)⁵⁴ jejichž dosavadní trestní postih byl možný pouze za předpokladu, že jednání pachatele naplňovalo též znaky skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat, případně některého dalšího trestného činu. Soudě dle důvodové zprávy je účelem této úpravy postihnout na úrovni trestního práva případy nepromyšlené a nezodpovědné produkce štěňat, koťat a jiných mláďat, jejich držení ve zcela nevyhovujících podmínkách, nerespektování elementárních zásad pro jejich odběr od matek a nedostatečnou následnou péči o ně a jejich matky.

V praxi však tato úprava dopadne na mnohem širší okruh případů. Zákonodárce sice rozsáhle hovoří o nutnosti postihovat nepromyšlenou produkci mláďat a předcházet nelegálnímu obchodu se zvířaty v důvodové zprávě, do skutkové podstaty však úmysl pachatele produkovat mláďata za účelem jejich prodeje nevpracoval. Proto se bude tato úprava týkat i každého dalšího chovu, jehož primárním cílem není množení. Skutkovou podstatu tak může naplnit každá osoba, jež pouze nezvládá chov většího počtu zvířat chovaných i za jakýmkoliv jiným účelem, než je produkce mláďat (prodej živočišných produktů, pracovní využití zvířat atp.).

S ohledem na připomínky veřejnosti byla právní úprava trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a trestního zákoníku dodatečně rozšířena i na případy chovu zvířat v nevhodných podmínkách bez existence úmyslu (a nutnosti jeho prokázání v trestním řízení) se z chovu obohacovat či z něj kořistit, čímž došlo k dalšímu podstatnému rozšíření aplikačního rozsahu daného ustanovení. Nebude tedy vyloučena aplikace ustanovení § 302a například na zájmové chovy, záchrané stanice či útulky. Zákonodárce dále uvedl, že z důvodu dodržení zásady

---

⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020 Sb.

⁵⁴ RENNEROVÁ, Zuzana. *Množírny psů de lege lata*. [online]. Pravniprostor.cz, 25. 9. 2015. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/mnozirnny-psu-de-lege-lata>>

subsidiarity trestní represe je trestnost jednání podmíněna tím, že se musí jednat o větší množství zvířat.⁵⁵

Pokud bylo úmyslem zákonodárce efektivně zabránit rozrůstajícímu se fenoménu množírén a „množírenskému byznysu“ a předcházet nelegálnímu exportu štěňat a jiných mláďat do Evropy, jak uvádí v důvodové zprávě, což je nepochybně záslužnou myšlenkou, bylo by v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe, jejíž podstatou je názor, že trestněprávní řešení je nejzazší (subsidiární) prostředek k ochraně právního řádu,⁵⁶ aby se pokusil v první řadě uvedené jednání efektivně klasifikovat, a především efektivně stíhat, jako delikt na úrovni správního práva, a případně pouze ty nejzávažnější fragmenty takového jednání postihovat v rámci práva trestního. K takovému postupu však nedošlo. V současné době je projednáván návrh na změnu zákona na ochranu zvířat proti týrání, který by měl legálně definovat pojem „množírna“ a zakázat chov psů a koček v takových zařízeních. Logickým postupem by tak bylo přijmout nejprve tento zákon, a až poté výše uvedeným postupem na jeho základě přesně definovat podobu trestného činu.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání zavádí v ust. § 27 odst. 2 písm. a), odst. 7 přestupek porušení povinnosti týkající se podmínek chovu psa nebo kočky, kdy tyto podmínky jsou stanoveny vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 10/2013 ze dne 23. ledna 2013. V uvedené vyhlášce je stanoven nejnižší a nejvyšší možný věk chovných samic pro reprodukci, nejvyšší možný počet vrhů jedné samice za rok a nejnižší možný věk mláďat pro odběr matce. Rovněž byl přijat z. č. 302/2017 Sb., účinný od 1. listopadu 2017, kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon, který zavedl povinnou registraci chovatelů pěti a více fen. Pokud zákonodárce nepovažoval uvedenou správněprávní úpravu za dostatečně efektivní, měl se primárně zaměřit na to, proč tomu tak je, a co se dá na úrovni správního práva zlepšit.

Zákonodárce sice s účinností od 1. ledna 2020 zavedl povinné označení psa čipem, v čemž lze spatřovat snahu lépe kontrolovat produkci štěňat, nicméně i přes mnohé výtky chovatelských stanic i širší veřejnosti neexistuje jednotný národní registr pro evidenci psů, kam by byla čísla čipů jednotlivých psů systematicky vkládána. Pro úplnost uvádím, že kdyby například byla zavedena povinnost při čipování štěněte veterináři předložit a do systému zavést identifikační údaje nejen majitele, ale i chovatele, a rovněž vedle údajů o štěněti i údaje o matce včetně evidenčního čísla čipu matky, měla by Krajská veterinární správa lepší přehled o množení štěňat a dodržování shora uvedené vyhlášky č. 10/2013, aniž by musela provádět časově i finančně nákladné prohlídky. To je pouze jedno z mnoha možných opatření, která by měla za následek mnohem efektivnější

---

⁵⁵ Důvodová zpráva k z. č. 114/2020

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 108-125

odhalování nezodpovědného množení a nedodržování pravidel stanovených uvedenou vyhláškou, a tedy i efektivnější boj s množírny.

Zákonodárce však shora uvedený postup nezvolil. Přistoupil k zavedení trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách, a to aniž by tento trestný čin měl nejprve dobře propracovanou, širší a méně závažnou skutkovou podstatu přestupku na úrovni správního práva, což je v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe. Nadto je skutková podstata trestného činu dle § 302a formulována nepečlivě tak, že dopadne na mnohem širší okruh případů, než o kterých se zákonodárce v důvodové zprávě zmiňuje. To vše navozuje dojem, že zavedení tohoto trestného činu bylo více snahou zákonodárce vyhovět nátlaku veřejnosti a neziskových organizací bojujících za práva zvířat, než promyšleným tahem v systematickém rozvoji úpravy na poli ochrany zvířat.

Zde považuji za vhodné podotknout, že pokud i přes vše zmíněné zákonodárce trvá na zavedení skutkové podstaty trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách, měla by tato být formulována podobně, jako je tomu například ve finském trestním zákoníku v případě trestného činu týrání zvířat.⁵⁷ Tamní zákonodárce formuloval skutkovou podstatu tak, že obsahuje výčet zákonů a vyhlášek, jejichž porušení určitým závažným způsobem, a za způsobení vážnějšího následku, představuje naplnění znaků trestného činu týrání zvířat. Podobná formulace by v české úpravě mohla obsahovat právě výše zmíněnou vyhlášku č. 10/2013, (a případně i ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání týkající se množírny *de lege ferenda*) přičemž hranicí mezi trestným činem a přestupkem by pak bylo naplnění znaků přestupku na větším počtu zvířat, způsobení trvalých následků na zdraví či smrti zvířat, a případně další závažnější následky. Takováto úprava by byla v souladu se subsidiaritou trestní represe, hranice mezi přestupkem a trestným činem by byla zřetelně patrná a v neposlední řadě by byl přesně a srozumitelně určen okruh případů, na které může trestněprávní úprava dopadat.

Z praktického hlediska lze na základě všeho výše uvedeného konstatovat, že zavedení trestného činu podle § 302a problémem s množírny nevyřeší, neboť nezpůsobí efektivnější odhalování škodlivého jednání, nanejvýš by mohl plnit odstrašující funkci. Oproti tomu dopadne tento trestný čin na mnohé chovy zvířat, proti kterým nebyl namířen, a je proto otázkou, zda nepřinese „více škody než užitku“.

4.1.1 K podobě skutkové podstaty §302a trestního zákoníku

§ 302a trestního zákoníku obsahuje dvě základní a dvě kvalifikované skutkové podstaty. Dle první základní skutkové podstaty se trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách dopustí, kdo chová větší počet zvířat v nevhodných podmínkách a tím ohrožuje jejich život nebo

---

⁵⁷ Chapter 17, § 14, 39/1889, Rikoslaki.

jim způsobuje značné útrapy. Vzhledem k použití pojmu „větší počet zvířat“ bude pravděpodobně podmínkou naplnění této skutkové podstaty chov alespoň sedmi zvířat, stejně jako je tomu u trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303, nebo také dle nejpřísněji trestané kvalifikované skutkové podstatě trestného činu týrání zvířat (viz výše).

Pokud jde o ohrožení, rozlišuje teorie ohrožení abstraktní a konkrétní. Za konkrétní ohrožení se považuje reálné ohrožení určitého existujícího předmětu, přičemž nebezpečí hrozí bezprostředně a vznik následku není nadále v moci pachatele, jak je tomu například u trestného činu obecného ohrožení.⁵⁸ Oproti tomu za abstraktní ohrožení se považuje pouhé nastolení situace, za níž zpravidla konkrétní ohrožení vzniká, avšak nezáleží na tom, zda skutečně vzniklo, jak je tomu například u trestného činu nedovoleného ozbrojování podle § 279 nebo ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274.

Při srovnání typicky abstraktně ohrožujících trestných činů jako je právě § 274 a § 279 s ustanovením § 302a jsou patrné jasné rozdíly. V případě nedovoleného ozbrojování postačí k naplnění skutkové podstaty například pouze nepovoleně přechovávat střelnou zbraň, aniž by došlo k faktickému ohrožení, zákonodárce o takovém ohrožení ani nemluví. Stejně tak je to mu u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, kdy je trestným samotné vykonávání činnosti, která by potenciálně mohla někoho ohrozit. Oproti tomu v případě § 302a se jedná o situaci, kdy pachatel chová zvířata takovým způsobem, že tím přímo ohrožuje jejich životy, a to životy těchto konkrétních zvířat, přičemž dikce zákona nepoužívá formulaci „by mohl ohrozit“, jak je tomu v § 274, nýbrž „ohrožuje“, z čehož lze usuzovat, že půjde spíše o ohrožení konkrétní.

Druhý odstavec § 302a obsahuje druhou základní skutkovou podstatu, která bude naplněna, dopustí-li se pachatel trestného činu podle prvního odstavce za účelem obchodu, nebo pokud pachatel z takového chovu kořistí. Kořistěním se dle důvodové zprávy rozumí jakýkoliv způsob získávání majetkového prospěchu z takového jednání. Třetí a čtvrtý odstavec pak zavádějí znaky kvalifikovaných skutkových podstat, jimiž jsou získání značného či velkého prospěchu, způsobení trvalých následků na zdraví jednomu či více zvířatům, či spojení s organizovanou skupinou.

Pokud jde o osobu pachatele, bude za trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách odpovědná i osoba, která zajistí potřebné doklady nebo potvrzení za účelem vývozu zvířat do jiného státu, osoba, která zvířata vyveze, osoba, která pronajme nemovitost, ve které je množárna provozována a podobně.⁵⁹

---

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 2768 – 2779.

⁵⁹ Důvodová zpráva k z. č. 114/2020

4.1.2 K vzájemnému vztahu § 302a a § 302 trestního zákoníku

Ve vztahu k trestnému činu týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku jsou požadavky na výši utrpení zvířat v případě trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a trestního zákoníku podstatně nižší. Nevyžaduje se přímo týrání zvířat, tedy ani surový či trýznivý způsob jejich týrání, pouze ohrožování jejich života nebo působení značných útrap, což nemusí být v praxi vůbec charakterizováno prožíváním trýznivosti. S pojmem utrpení pak pracuje zákon o ochraně zvířat proti týrání jako jedním ze základních definičních znaků týrání, a s ním i judikatura soudů, které se shodují, že utrpením lze rozumět i utrpení psychické, viz kapitola 3.2 této práce. Pod pojmem značné útrapy tak nemusíme nutně hledat zásahy do fyzické integrity zvířat, ale konkrétně se může jednat například o příliš brzké odebrání štěněte matce, které má vážné dopady na psychiku zvířete, jež taktéž zmiňuje důvodová zpráva. Lze tedy konstatovat, že k naplnění skutkové podstaty chovu zvířat v nevhodných podmínkách bude postačovat výrazně nižší intenzita utrpení zvířat, než je tomu u trestného činu týrání zvířat, kdy tento závěr podporuje i výrazně nižší sazba trestu odnětí svobody v prvním odstavci.

Pokud jde o možnost jednočinného souběhu trestného činu týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku a chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a trestního zákoníku, je třeba posoudit jednak samotné znaky skutkových podstat obou zmíněných trestných činů, jednak možný poměr speciality či subsidiarity, který by možnost jednočinného souběhu vyloučil.

Vztah těchto dvou ustanovení je značně komplikovaný, neboť v obou základních skutkových podstatách § 302a je chráněným zájmem ochrana zvířat před utrpením, přesněji tedy před ohrožením života nebo značnými útrapami, avšak v druhé z nich, která obsahuje navíc požadavek na úmysl obchodování nebo kořistění z chovu, přistupuje znak obohacení pachatele. Zákonodárce tedy zjevně chtěl zvláště postihnout případy, kdy je motivem pro chov zvířat v nevhodných podmínkách zisk. Tento jeho úmysl je zřetelný i z důvodové zprávy, kde poukazuje na to, že „podle dostupných statistických údajů představují živá zvířata třetí nejvýnosnější „komoditu“, s níž je nelegálně obchodováno, vedle drog a zbraní. Česká republika zaujímá v rámci evropských zemí přední příčky, pokud jde o nelegální export štěňat do Evropy.“ Proto se bude zřejmě lišit vztah § 302 k ustanovení § 302a odst. 1 a k § 302a odst. 2. Tomuto závěru odpovídá i legislativní proces tvorby z. č. 114/2020, kdy první odstavec byl přidán do návrhu zákona na základě připomínek veřejnosti.⁶⁰

Prvním z možných případů jednočinného souběhu těchto dvou trestných činů je situace, kdy dojde k naplnění znaků skutkových podstat dle § 302a a § 302 odst. 1, případně také dalších kvalifikovaných podstat trestného činu týrání zvířat, s výjimkou § 302 odst. 1, odst. 3 písm. a) (k tomu podrobněji v šestém odstavci této podkapitoly). V tomto případě jsem došla k závěru, že zde

⁶⁰ Důvodová zpráva k z. č. 114/2020

nebude možné dovodit vztah subsidiarity ani speciality, kdy pro tuto úvahu je významné zejména to, že znaky trestného činu týrání zvířat nepokrývají okolnost, že pachatel choval v nevhodných podmínkách větší počet zvířat. Kdyby měl být trestný čin týrání zvířat speciálním k trestnému činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách, či naopak trestný čin dle § 302a subsidiárním k § 302, zůstala by skutečnost, že byl ohrožován život či způsobovány značné útrapy většímu počtu zvířat, nezohledněnou. Stejně tak znaky trestného činu týrání zvířat nepokrývají skutečnost, že pachatel trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a odst. 2, z takového chovu kořistil, nebo docházelo k jednání směřujícímu k jeho obohacování⁶¹, a to ať již k takovému obohacování či kořistění docházelo při prodeji mláďat (množení) nebo živočišných produktů, či jakkoliv jinak. Skutkové podstaty se tedy v objektivních znacích liší natolik, že vztah speciality ani subsidiarity nebude připadat v úvahu. Stejně tak nebude připadat v úvahu ani faktická konzumpce.

Pokud tedy dojde v praxi k situaci, že pachatel chová větší počet zvířat v nevhodných podmínkách tak, že naplňuje znaky skutkové podstaty § 302a odst. 1, nebo § 302a odst. 2, a zároveň jedním skutkem dojde k naplnění znaků § 302, tedy v praxi nejčastěji půjde o případy, kdy znaky týrání bude vykazovat méně než sedm zvířat z většího počtu nevhodně chovaných zvířat, pak bude možný jednočinný souběh těchto dvou trestných činů.

Může však nastat i situace, kdy dojde jedním skutkem k naplnění znaků trestného činu podle § 302a odst. 1 i § 302 odst. 1, 3 písm. a). Zde právě přichází v patrnost rozdílnost vztahu § 302a odst. 1 k § 302, oproti vztahu § 302a odst. 2 k § 302 trestního zákoníku. Pokud by se jednalo o případ, kdy špatný zdravotní stav alespoň sedmi nevhodně chovaných zvířat dosáhl takové úrovně, že došlo u všech z nich k naplnění znaků surového či trýznivého týrání, jak byla tato situace doposud řešena dle § 302 odst. 3 před vstupem z. č. 114/2020 v platnost (tedy například silná podvýživa, viz kapitola 4.1 této práce), a zároveň nebyl prokázán úmysl pachatele obohacovat se či kořistit z takového chovu, byl by jednočinný souběh vyloučen z důvodu vztahu speciality. K tomu považuji za nutné připomenout, že dle Nejvyššího soudu jsou „*v poměru speciality ustanovení určená k ochraně těchto zájmů, má-li být speciálním ustanovením zvláště postihnut určitý druh útoků proti týmž individuálním zájmům, aby byla vystižena zvláštní povaha a stupeň nebezpečnosti takových útoků pro společnost. Znaky speciální skutkové podstaty jsou oproti obecné skutkové podstatě konkretizovány a často obsahují i prvky další.*“⁶² Trestný čin týrání zvířat podle § 302 odst. 1, 3 písm. a) vyjadřuje zvláštní druh útoku v rámci téhož chráněného zájmu, kterým je v obou ustanoveních ochrana zvířat před utrpením. Zvláštní povaha a stupeň nebezpečnosti je vyjádřen zejména vyšší intenzitou utrpení zvířat, a pomocným

⁶¹ Obdobně k možnosti jednočinného souběhu tr. č. padělání a pozměnění peněz a trestného činu podvodu v Rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 13. května 1994 sp. zn. 1 To 43/94

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2004, sp. zn. 8 Tdo 1103/2004

argumentem zde může být i výrazně vyšší trestní sazba. Důsledkem poměru speciality pak dle ustálené judikatury je, že se v případech, kdy byly naplněny znaky speciální i obecné skutkové podstaty, užije speciálního ustanovení, jež lépe vystihuje daný případ i nebezpečnost činu pro společnost a jímž je druhé ustanovení (obecné) konzumováno.⁶³

Je na místě podotknout, že nemožnost jednočinného souběhu těchto dvou ustanovení by byla navíc odůvodnitelná v případech, kdy by v rámci naplnění skutkové podstaty § 302a odst. 1 došlo pouze k „ohrožení života“ zvířat, nikoliv k působení „značných útrap“, neboť pak by šlo o vztah trestného činu poruchového a ohrožovacího, u nichž je jednočinný souběh vyloučen vždy.

Komplikovanější situace by nastala, pokud by pachatel týral větší počet zvířat surovým či trýznivým způsobem, čímž by způsobil některému z těchto zvířat trvalé následky na zdraví nebo smrt, a to v situaci, kdy by současně taková zvířata choval v nevhodných podmínkách ohrožujících jejich život nebo způsobujících jim značné útrapy. Šlo by tak o naplnění skutkových podstat podle § 302 odst. 1, 3 písm. a) a b), a § 302a odst. 1, 3 písm. b), případně § 302a odst. 1, 4 písm. b).

Dle předchozí úvahy by totiž i v této situaci byly naplněny podmínky pro vztah speciality trestného činu podle § 302 vůči trestnému činu podle § 302a odst. 1 a měl by být jednočinný souběh vyloučen. Zároveň však v těchto případech odpadá pomocný argument, že chov zvířat v nevhodných podmínkách má výrazně nižší sazbu trestu odnětí svobody, je tomu právě naopak. Obecně je možné, aby speciální úprava byla trestána mírněji, byť v tomto případě není pravděpodobné, že to bylo úmyslem zákonodárce, neboť trestný čin týrání zvířat obsahuje znak surovosti a trýznivosti, čímž se jeví ve vztahu k těmto konkrétním částem ustanovení § 302a jako závažnější trestný čin, který by měl být trestán přísněji. Zůstává otázkou, zda je tato skutečnost záměrem zákonodárce nebo spíše legislativní chybou, nicméně s ohledem na ustálenou praxi je i přes to dle mého názoru na místě setrvat na stanovisku, že i zde bude § 302 speciálním a bude konzumovat § 302a. Ideálním řešením tohoto problému by byla změna zákona tak, aby z § 302a odst. 3 písm. b) a z § 302a odst. 4 písm. b) bylo vypuštěno spojení s prvním odstavcem.

Argument pro takovouto úpravu ust. § 302a je i nepřiměřeně vysoká sazba trestu odnětí svobody. Dle § 302a odst. 3 písm. b) a odst. 4 písm. b), pakliže bude naplněna zároveň základní skutková podstata podle prvního odstavce tohoto ustanovení, je možné uložit až osm a až deset let. Představme si následující situaci. Osoba, která bude ohrožovat život nevhodně chovaných zvířat tím, že nezabezpečí prostory k chovu, čímž způsobí riziko pádu zvířat z výšky (řekněme, že jsou mláďata chována na nezabezpečené půdě a tam ponechávána o samotě), naplní znaky § 302a odst. 1. Pokud v této hypotetické situaci skutečně dojde k takovému pádu a buď jedno (§ 302a odst. 3 písm. b)) nebo větší počet zvířat (§ 302a odst. 4 písm. b)) si pádem z výšky zlomí vaz, aniž by

---

⁶³ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2001, sp. zn. 7 To 411/2001

došlo k surovosti ze strany pachatele nebo aniž by zažilo trýznivost (velmi rychlá smrt), budou naplněny znaky těchto kvalifikovaných skutkových podstat a pachateli bude hrozit sazba trestu odnětí svobody buď na dvě až osm, či dokonce pět až deset let, což je stejná sazba jako například u trestného činu ublížení na zdraví s následkem smrti dle § 146 odst. 4 trestního zákoníku.

4.2. Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 trestního zákoníku

Tento trestný čin, který je upraven v ustanovení § 303, zůstane novelou nedotčen. Dopustí se ho, kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt. Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Předmětem útoku je zde jakékoliv zvíře, které je v péči pachatele, a to nejen v případě, kdy je zvíře z jakéhokoliv právního důvodu v jeho vlastnictví (na základě kupní smlouvy, darovací smlouvy, přírůstku atd.), ale i v případech, kdy je pachatel povinen pečovat o zvíře z jiného důvodu, „např. ho má v nájmu (třeba stádo hospodářských zvířat apod.), v péči po dobu nepřítomnosti vlastníka zvířete (třeba po dobu jeho dovolené) nebo z jiného důvodu ve své dispozici (třeba v tzv. útulku pro opuštěná zvířata).“⁶⁴ Je zde tedy patrný požadavek na konkrétní subjekt trestného činu, kdy pachatelem může být pouze osoba mající zvíře v péči. Ve vztahu k předmět útoku půjde o zvíře v lidské péči ve dle § 3 písm. c) zákona na ochranu zvířat proti týrání, jímž se rozumí zvíře, které je přímo závislé na bezprostřední péči člověka. (K pojmům „trvalé následky na zdraví“ a „větší počet zvířat“ viz kapitola 4).

K naplnění skutkové podstaty stačí takto zanedbat péči o jedno zvíře. V případě, že dojde k zanedbání péče o větší počet zvířat, jak byl tento pojem vyložen v kapitole 4.2, půjde o naplnění kvalifikované skutkové podstaty podle § 303 odst. 2 s trestem odnětí svobody až na dvě léta.

Co se týká zavinění, je vyžadována hrubá nedbalost, a to vědomá i nevědomá, která je trestním zákoníkem v § 16 odst. 2 definována jako takový přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti, který svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákoníkem, *zdůrazňuje tedy přístup pachatele, při jehož hodnocení se musí zvažovat obě hlediska, jak subjektivní, tak i objektivní, byť vzhledem k uvedené dikci bude jistě subjektivní hledisko převažovat. Pojem, který charakterizuje podle trestního zákoníku přístup pachatele k náležité opatrnosti, kdy pachatel z hlediska svého postoje nebere ohled na zájmy chráněné trestním zákoníkem, což je zvláště důležité u nevědomé nedbalosti, kdy takový postoj může, přestože pachatel nevěděl, že takové porušení nebo obroženi může způsobit, spočívat např. v tom, že přes opakované upozornění na nutnost seznámit se s příslušnými předpisy, se s nimi pachatel z lebkomyšlnosti neseznámil, čímž projevil zcela zjevnou bezohlednost k zájmům chráněným trestním zákoníkem, k jejichž ochraně*

⁶⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 3015-3017.

jsou takové předpisy určeny. K posouzení zjevné bezohlednosti pachatele nutno přistoupit z hlediska zkušenosti pachatele a ostatních okolností případu, kdy je třeba zvažovat na jedné straně povinnosti uložené pachateli zvláštními právními nebo bezpečnostními předpisy nebo uznávanými pravidly a na druhé straně vlastnosti, zkušenosti, znalosti a okamžitý stav pachatele (vzdělání, kvalifikace, obecné i speciální zkušenosti, inteligence, postavení v zaměstnání apod.) a jednak okolnosti konkrétního případu, at' už existují nezávisle na pachateli, nebo jsou jím vyvolané.⁶⁵

Pokud jde o vztah k § 302, úmyslné naplnění znaků skutkové podstaty dle § 303 by naplnilo znaky skutkové podstaty týrání zvířat podle § 302 odst. 2 písm. b), resp. dle nového znění dle § 302 odst. 3 písm. b). Jednočinný souběh je vyloučen, neboť stanovení § 303 a § 302 jsou ve vztahu tzv. alternativnosti, neboť mají takové pojmové znaky, které se navzájem vylučují, jako je tomu například u vztahu trestného činu vraždy a trestného činu usmrcení z nedbalosti. Zde již dle samotného vymezení skutkových podstat tedy nemůže jít o souběh trestných činů.⁶⁶

Ve vztahu z § 302a se § 303 v základní skutkové podstatě liší jak v objektivní, tak subjektivní stránce. V kvalifikovaných podstatách již sice odpadá rozdílnost zavinění, ale stále jsou ustanovení rozdílná v objektivních stránkách a nebude tak možné, aby nastal jednočinný souběh. V případech, že by došlo jedním skutkem k naplnění znaků § 302a odst. 3 písm. b) nebo odst. 4 písm. b), a znaků dle § 303, tedy by pachatel choval v nevhodných podmínkách větší počet zvířat, přičemž by způsobil jednomu nebo většímu počtu zvířat trvalé následky nebo smrt, použila by se pouze ustanovení trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách.

4.3 Trestný čin pytláctví dle § 304 trestního zákoníku

Dalším v řadě trestným činů chránících zvířata na trestněprávní úrovni je trestný čin pytláctví, jenž je upraven v § 304 trestního zákoníku, a dopustí se ho, kdo neoprávněně loví zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede nebo přechovává neoprávněně ulovenou zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné. Takový pachatel bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci. Ani tohoto ustanovená se novela nedotkne.

Pojem zvěř čerpá trestní zákoník ze zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti (dále jen „zákon o myslivosti“), kde § 2 písm. b) vymezena jako obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů. V písmenech c) a d) pak následuje výčet všech volně žijících druhů, které se za zvěř považují, rozdělené do dvou skupin na zvěř, kterou je zakázáno lovit a kterou je možné obhospodařovat lovem.

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 234-243.

⁶⁶ SOLNAR, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. 1. vydání. Praha: Novatrix, 2009. Část druhá, s. 436

Citované znění § 304 je účinné od 1. prosince 2011, kdy vstoupila v účinnost novela zákona č. 330/2011, která slovem „loví“ nahradila původní „uloví“, čímž zahrнула do naplnění skutkové podstaty podle § 304 i fázi pokusu a učinila ji tak předčasně dokonanou. Tuto změnu iniciovalo ministerstvo proto, že původní znění umožňovalo trestní postih pachatele až poté, co dojde k ulovení zvěře, což bylo z praktického hlediska nedostatečnou hrozbou pro pachatele této činnosti a neodráželo skutečnou společenskou škodlivost neoprávněného lovu.⁶⁷ Stíhání pokusu tohoto trestného činu navíc velmi komplikoval požadavek na ulovení zvěře „v hodnotě nikoliv nepatrné“ tedy v hodnotě alespoň 5 000 Kč, neboť v praxi je značně obtížné dokázat, že zadržený lovec měl v úmyslu spáchat škodu v této výši. Je na místě podotknout, že tento praktický problém zmiňovaná novela nevyřešila.⁶⁸

Dle předchozí právní úpravy, která neobsahovala požadavek na určitou minimální výši škody, byla dle Nejvyššího soudu objektem trestného činu pytláctví ochrana přírody představované zvěří a rybami v ní žijícími, jejichž lov je regulován v souvislosti s výkonem práva myslivosti a rybářského práva.⁶⁹ Dle Nejvyššího soudu tak nebyly chráněny jednotlivé kusy zvěře samy o sobě, a proto nemělo význam posuzovat jejich jednotlivou hodnotu. S požadavkem na způsobení škody nikoliv nepatrné v novém trestním zákoníku byl však trestný čin pytláctví postaven na roveň majetkovým trestným činům, lze tedy a contrario dovozovat, že objektem tohoto trestného činu je nejen ochrana přírody, konkrétně v ní volně žijících živočichů, ale právě i ochrana jednotlivých kusů zvěře představujících majetek o určité hodnotě.

Z toho důvodu bylo nutné vypracovat sazebník, v němž by byla cena jednotlivých kusů zvěře uvedena. Tento úkol zadalo Ministerstvo zemědělství Výzkumnému ústavu lesního hospodářství a myslivosti, jenž připravil „Sazebník minimálních hodnot upytlačené zvěře podle druhu, pohlaví a věku.“⁷⁰ Přičemž uvedl, že cena zvířat, a tedy i výše způsobené škody při neoprávněném lovu, není odvozena od hodnoty každého kusu, nýbrž od nákladů na uvedení věci (honitby) do původního stavu. Patří mezi ně náklady na odchyt jedince, na nákup jedince, veterinární úkony, administrativní úkony, a další. Podobně jsou stanoveny i ceny jednotlivých druhů ryb jednotlivými rybářskými svazy.

Ve vztahu k dalším trestným činům se v praxi trestný čin pytláctví často objevuje v jednočinném souběhu s trestným činem krádeže, kterým se mezi prvními zabýval Krajský soud v Českých Budějovicích. V tomto konkrétním případě navíc stanovil, že je možný i jednočinný

⁶⁷ Důvodová zpráva k z. č. 330/2011

⁶⁸ LUBOVSKÝ, Zbyněk. *Pytláctví jako trestný čin proti životnímu prostředí* [online]. Epravo.cz, 9. května 2012. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pytlactvi-jako-trestny-cin-proti-zivotnimu-prostredi-82234.html>>

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2005 sp. zn. 8 Tdo 196/2005

⁷⁰ Dostupný například na stránkách Českomoravské myslivecké jednoty na <<https://www.cmmj.cz/old/Files/08/0873fee6-266c-4374-8d9a-b69acd396bac.pdf?guid=0873fee6-266c-4374-8d9a-b69acd396bac>>

souběh trestného činu pytláctví s trestným činem nedovoleného ozbrojování, když pachatel v rámci tzv. trvajících deliktů, jímž je právě trestný čin nedovoleného ozbrojování a jímž obviněný nejprve navodil a pak udržoval protiprávní stav, spáchal neoprávněně drženou střelnou zbraní majetkový delikt.⁷¹

Stejně tak je možný souběh s trestným činem poškození cizí věci podle § 228, a to v případě, že pachatel například zvěř skolí a ponechá ji na místě, a dále také s trestným činem týrání zvířat podle § 302, kdy by šlo o tzv. zvláště zavrženíhodné pytláctví.⁷² Z hlediska subjektivní stránky trestného činu pytláctví se jedná o úmyslný čin, přičemž není nutné, aby pachatel měl úmysl si chycenou nebo skolenou zvěř nebo ryby ponechat.⁷³

4.4 Ochrana zvířat při výkonu práva myslivosti

V poslední době se v mediálním prostoru stále častěji objevují případy, kdy dojde k neoprávněnému zastřelení zvířete, nejčastěji psa, myslivcem. Dle zákona o myslivosti je myslivecká stráž oprávněna usmrcovat v honitbě toulavé psy, kteří mimo vliv svého vedoucího ve vzdálenosti větší než 200 m od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení pronásledují zvěř; toto oprávnění se nevztahuje na psy ovčáckých a loveckých plemen, na psy slepecké, zdravotnické, záchranářské a služební. Překročení těchto podmínek pro usmrcování psů je v některých případech možné postihovat na úrovni trestního práva. Přestože trestné činy, kterých se pachatel v takové situaci může dopustit, nejsou primárně určené k ochraně zvířat, nepochybně v těchto případech dochází aplikací trestního práva k ochraně zvířat. Jednotlivým variantám trestněprávní kvalifikace se podrobně věnuji níže.

4.4.1 Trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 trestního zákoníku

Aby mohlo dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby zastřelením psa v honitbě, musí být splněna řada předpokladů. V první řadě je subjekt shora uvedeného trestného činu speciální – osoba pachatele musí být některou z osob vyjmenovaných v § 127 odst. 1 písm. a) až i) trestního zákoníku, která plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

Úřední osobou je dle § 127 odst. 1 písm. i) myslivecká stráž, kdy tato je podle § 12 odst. 1 zákona o myslivosti ustanovena orgánem státní správy pro každých započatých 500 ha honitby, a to z řad myslivců. Ne každý myslivec je tak mysliveckou stráží, a tedy úřední osobou. Z toho je zřejmé, že pokud dojde k zastřelení psa „řadovým“ myslivcem, nebude možné takové jednání

⁷¹ Usnesení KS v Českých Budějovicích ze dne 16. 8. 1994, sp. zn. 4 To 548/94

⁷² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 3018-3028

⁷³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 3018-3028

kvalifikovat jako trestný čin dle § 329 trestního zákoníku pro nedostatek subjektu. Bude možné dovodit nanejvýš odpovědnost za přešůpek v rovině správního práva.

Další předpoklad stanovuje § 127 odst. 2, dle něhož se k trestní odpovědnosti úřední osoby podle jednotlivých ustanovení trestního zákoníku vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností. Pokud tedy dojde k zastřelení psa v honitbě osobou, jež byla ustanovena do funkce myslivecké strážě, ale nevykonává v danou chvíli pravomoci s tím související, nebude možné takové jednání kvalifikovat jako trestný čin dle § 329 trestního zákoníku pro nedostatek subjektu.

Podrobně se touto problematikou zabýval Nejvyšší soud v usnesení ze dne 10. července 2019, sp. zn. 4 Tdo 628/2019. V daném případě došlo k zastřelení psa myslivcem, který byl zvolen do funkce myslivecké strážě, nicméně v době, kdy k zastřelení psa došlo, se pohyboval v honitbě z důvodu lovu zvěře na základě povolení k lovu, tedy jako „řadový“ myslivec. Dle Nejvyššího soudu sice není zákonem o myslivosti stanovena pracovní doba myslivecké strážě, nicméně takový výklad, že osoba vykonávající funkci myslivecké strážě v tomto postavení nachází prakticky kdykoliv, kdy vstoupí do honitby, ve které tuto funkci vykonává, je nepřiměřeně extenzivní. Vedl by až k absurdním situacím, např. kdyby se osoba v oblasti, v níž jinak vykonává funkci myslivecké strážě, nacházela za účelem sběru hub nebo lesních plodů, případně na procházce s rodinou, a tudíž zde žádné úkoly svěřené jí zákonem o myslivosti nevykonávala, by přesto byla v postavení myslivecké strážě.

Aby však nebylo možné vyhnout se trestněprávní odpovědnosti pokaždé, kdy daný myslivec prohlásí, že zkrátka nevykonával v danou chvíli pravomoci myslivecké strážě, stanovil Nejvyšší soud, že za výkon pravomoci myslivecké strážě je možné jednání myslivce považovat tehdy, pokud je v souladu s § 15 zákona o myslivosti tato osoba řádně označena odznakem a prokáže se průkazkou myslivecké strážě.⁷⁴

Pokud jde o subjektivní stránku trestného činu, zpravidla bude naplněna ve formě nepřímého úmyslu, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může dané porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn, jak jej vymezuje § 15 písm. b) trestního zákoníku.

Z výše uvedeného vyplývá, že v praxi často nedojde k naplnění skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 trestního zákoníku pro nedostatek subjektu.

---

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2019, sp. zn. 4 Tdo 628/2019

4.4.2 Trestný čin poškození cizí věci dle § 228 trestního zákoníku

Trestný čin poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku oproti předchozímu zkoumanému trestnému činu zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 trestního zákoníku nevyžaduje speciální subjekt a může se ho tak dopustit každý. Zde považuji za vhodné podotknout, že trestný čin dle § 228 trestního zákoníku je možné spáchat i na živém zvířeti. Při výkladu zákonného znaku „cizí věc“ se použije ust. § 134 trestního zákoníku, podle něhož se ustanovení o věcech vztahují i na živá zvířata. Ustanovení § 494 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se zde neuplatní, neboť § 134 trestního zákoníku s ním není v kolizi, poněvadž neztotožňuje věc v právním smyslu a živé zvíře, ale pouze stanoví, že příslušná ustanovení trestního zákoníku je nutno vztáhnout i na živá zvířata.⁷⁵

Objektem trestného činu dle § 228 trestního zákoníku je vlastnické právo.⁷⁶ Aby mohlo být jednání myslivce, jímž dojde k zastřelení psa v honitbě, klasifikováno jako shora uvedený trestný čin, musí dojít ze způsobení škody ve výši alespoň 5 000 Kč, přičemž při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku, v době a v místě činu obvykle prodává. Nelze-li takto výši škody zjistit, vychází se z účelně vynaložených nákladů na obstarání stejné nebo obdobné věci nebo uvedení věci v předešlý stav, jak stanovuje § 137 trestního zákoníku.

V praxi bude na aplikovatelnost této úpravy hrát roli zejména výše způsobené škody. V případě zastřelení psa s průkazem původu je v praxi téměř bez výjimky způsobena škoda ve výši minimálně 10 000 Kč, v případě cvičených psů i mnohonásobně vyšší.⁷⁷ Oproti tomu psi bez průkazu původu zpravidla nedosahují ani nikoliv nepatrné hodnoty.

Aby byl shora uvedený znak zahrnut zaviněním ve formě úmyslu, bude nutné, aby byl pachatel přinejmenším srozuměn s tím, že může způsobit škodu nikoliv nepatrnou. V takovém případě se bude jednat o úmysl nepřímý (eventuální), podobně jako v předchozí kapitole. Dle mého názoru prokazování nepřímého úmyslu pachatele nebude praktickým problémem, a to zejména s ohledem na rostoucí výskyt vlastnictví psů s průkazem původu. Domnívám se, že je zde možné srovnání s dokazováním nepřímého úmyslu při spáchání trestného činu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku dle § 234 trestního zákoníku, kdy výskyt platebních karet je podobně jako výskyt psů s průkazem původu v současnosti stále na vzestupu, a veřejné povědomí o této skutečnosti je natolik dostatečné, že tak, jako lze předpokládat, že se v kradené

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1014/2015

⁷⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 2285-2294.

⁷⁷ Viz např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2012, sp. zn. 4 Tdo 489/2013, kdy vznikla zastřelením cvičeného německého ovčáka škoda ve výši 44 000 Kč.

peněženice nachází platební karta, lze s podobnou mírou jistoty předpokládat, že by střelený pes mohl mít hodnotu větší než nikoliv nepatrnou.⁷⁸

Nadto je nutné podotknout, že v případě myslivce se jedná zpravidla o takovou osobu pachatele, která se nepochybně při výkonu práva myslivosti setkává s problematikou týkající se opatrování a výcviku psů, často je sama vlastníkem loveckého psa, a často tak bude mít nadprůměrné povědomí o hodnotě psů.

Ve vztahu k zavinění by bylo dále zajímavé zabývat se problematikou jednání pachatele ve skutkovém omylu, k němuž může snadno dojít například ve vzdálenosti, v jaké je pes od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení, v plemeni psa, nebo i ve skutečnosti, zda je pes mimo vliv svého vedoucího, či nikoliv. Z důvodu omezení rozsahem a tématem práce však tuto problematiku uvádím pouze jako podnět k případnému bližšímu rozboru.

Z výše uvedeného vyplývá, že oproti aplikaci úpravy dle § 329 trestního zákoníku bude v praxi mnohem častěji zastřelení psa myslivcem klasifikováno jako trestný čin poškození cizí věci dle § 228 trestního zákoníku, přičemž není vyloučen ani jednočinný souběh obou trestných činů.⁷⁹

---

⁷⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2013, sp. zn. 3 Tdo 678/2013-17

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1014/2015

5. Sankcionování trestných činů na ochranu zvířat dle novely trestního zákoníku

Tato kapitola se podrobně věnuje změnám v sankcionování trestných činů na ochranu zvířat v důsledku vstupu zákona č. 114/2020 Sb. v účinnost, a zavedení nového druhu trestu zákazu držení a chovu zvířat.

5.1 Trest zákazu držení a chovu zvířat

Zákon č. 114/2020 ze dne 3. března 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony, přináší kromě již zmíněných úprav také nový druh trestu – trest zákazu držení a chovu zvířat, který bude zařazen do výčtu druhů trestů v § 52 trestního zákoníku pod písmeno h). V oddílu 5 trestního zákoníku, který upravuje ukládání a výkon jednotlivých trestů, přibydou ustanovení § 74a a 74b, která stanoví, že soud může tento trest uložit až na dobu deseti let, dopustil-li se pachatel trestného činu v souvislosti s držením, chovem nebo péčí o zvíře.

Na úrovni správního práva již podobný institut existuje v podobě zvláštního opatření, viz kapitola 2.3 této práce. Toto zvláštní opatření má preventivní povahu a umožňuje účinnější ochranu zvířat, zejména v případech, kdy pachatel pokračuje v týrání zvířat i po odsouzení za takový delikt.

Trest zákazu držení a chovu zvířat bude možné uložit i jako trest samostatný, bude-li splněna podmínka, že vzhledem k povaze závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. Zároveň bude tento trest zařazen do § 53 odst. 2 jako druh trestu, který bude možné uložit samostatně, i když trestní zákon na některý trestný čin takový trest nestanoví.

Shora uvedený trest spočívá dle § 74a odst. 3 trestního zákoníku nejen v zákazu držení a chovu zvířete, ale i v zákazu péče o ně. Dle mého názoru se péčí v kontextu trestu zákazu držení a chovu zvířat rozumí dlouhodobá činnost související s detencí zvířete. Nepůjde tedy o jednorázovou péči v podobě např. nakrmení či vyvenčení psa, který patří manželci. Mám za to, že ambicí zákonodárce není zamezit odsouzenému ve zmíněném jednorázovém obstarání zvířete, nýbrž zamezit stavu, kdy v důsledku dlouhodobého a výhradního zajišťování veškeré péče o zvíře vzniká absolutní závislost života zvířete na osobě odsouzeného.

Zavedení shora uvedeného druhu trestu lze považovat za přínos ke komplexnější ochraně zvířat, neboť stávající druhy trestů, konkrétně trest zákazu činnosti a trest propadnutí věci, nebylo možné uložit za mnohá jednání naplňující skutkové podstaty trestných činů, jejichž objektem je ochrana zvířat. Trest zákazu činnosti primárně postihuje pět kategorií určitých činností: výkon

zaměstnání, výkon povolání, výkon funkce, výkon činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení a výkon činnosti upravené zvláštním předpisem. Na základě těchto podmínek nelze uložit trest zákazu činnosti kupříkladu chovateli, který v zájmovém chovu týral zvíře.⁸⁰ Zpravidla nebude možné uložit ani trest propadnutí věci dle § 70 trestního zákoníku, neboť týrané zvíře nemůže být ani nástrojem ani výnosem z trestné činnosti.

Pokud jde o kontrolu řádného výkonu trestu zákazu držení a chovu zvířat, bude předseda senátu povinen zaslat opis vykonatelného rozhodnutí krajské veterinární správě, v jejímž obvodu odsouzený bydlí nebo, nemá-li odsouzený stálé bydliště, v jejímž obvodu se zdržuje nebo pracuje. Předseda senátu zašle krajské veterinární správě rovněž opis rozhodnutí o zápočtu, o stanovení lhůty k zajištění péče o zvíře a jejím prodloužení, a o upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu držení a chovu zvířat nebo o nařízení výkonu zbytku tohoto trestu. Jestliže odsouzený v rámci výkonu zaměstnání nebo povolání pečuje o zvířata, která jsou předmětem zákazu držení a chovu zvířat, nebo s nimi pracuje, uvědomí předseda senátu též organizaci, u které je obviněný v pracovním nebo obdobném poměru.

Následně bude krajská veterinární správa provádět namátkovou kontrolu obydlí, jiných prostor a pozemků které odsouzený vlastní nebo užívá anebo kde se zdržuje. Obdobně jako v případě trestu domácího vězení je i v případě trestu zákazu chovu a držení zvířat žádoucí, aby právní úprava umožňovala probačnímu úředníkovi vstup do obydlí a jiných prostor a též na pozemky odsouzené osoby. Jen takovou formou je možné spolehlivě zjistit, zda je uložený zákaz skutečně dodržován⁸¹. Odsouzený je povinen za tímto účelem umožnit vstup do obydlí a jiných prostor a na pozemky a strpět úkony bezprostředně související s touto kontrolou. Nedodrží-li odsouzený zákaz držení a chovu zvířat, sdělí tuto skutečnost krajská veterinární správa bezodkladně Policii České republiky.

Nabízí se uvažovat o situacích, kdy odsouzený bude obcházet řádný výkon shora uvedeného trestu převedením vlastnictví zvířete na jinou osobu v domácnosti. Domnívám se, že podobně jako je tomu u výkonu jiných alternativních trestů, není v silách zákonodárce vymáhat takové případy, kdy dojde například k převodu vlastnictví psa na manžela či manželku odsouzeného. Pro srovnání se nabízí časté případy obcházení výkonu trestu zákazu činnosti, kdy odsouzený tzv. „přepíše firmu“ na jinou osobu, zpravidla rodinného příslušníka, a dále v ní působí, přičemž vykonává fakticky tutéž činnost.

---

⁸⁰ PAVLOVIČOVÁ Kristýna, *Ochrana zvířat v režimu trestního práva s ohledem na navrhovanou novelu trestního zákoníku* [online]. Právníprostor.cz, 29. dubna 2019. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-zvirat-v-rezimu-trestniho-prava-s-ohledem-na-navrhovanou-novelu-trestniho-zakoniku>>

⁸¹ Důvodová zpráva k z. č. 114/2020

Novela se dále dotýká i zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, kdy stanovuje, že trest zákazu držení a chovu zvířat bude možné uložit i právnické osobě, a to až na dvacet let, byl-li trestný čin spáchán v souvislosti s držením, chovem nebo péčí o zvíře.

5.2 Sankcionování trestného činu týrání zvířat dle § 302 trestního zákoníku

Zákon č. 114/2020 ze dne 3. března 2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony, účinný od 1.6.2020 mimo jiné zvyšuje sazby trestu odnětí svobody u trestného činu týrání zvířat dle § 302 trestního zákoníku. Základní skutková podstata, za kterou bylo podle dosavadního znění možno uložit trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci, bude nyní sankcionována odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Stále bude možné uložit také trest zákazu činnosti či propadnutí věci. K podobnému zpřísnění trestu dochází i u obou kvalifikovaných skutkových podstat, kdy podle § 302 odst. 2 může být pachatelé uložen trest odnětí svobody na jeden rok až pět let a dle § 302 odst. 3 na dvě léta až šest let. Trestní sazba v § 302 odst. 1 bude odpovídat trestní sazbě stanovené ust. § 146 odst. 2 trestního zákoníku za spáchání trestného činu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky. Zákonodárce tak toliko nevyvyšuje zájem na ochraně zvířat nad zájem na ochraně majetku, nýbrž jej dokonce staví naroveň zájmu na ochraně života a zdraví člověka. Z toho důvodu mám za to, že jsou sankce stanovené za trestný čin týrání zvířat dle § 302 trestního zákoníku nepřiměřeně vysoké.

Výše uvedené zvýšení sazeb bude mít mnohé procesněprávní důsledky. V některých případech týrání zvířat již nebude možné rozhodnout trestním příkazem podle ust. § 314e trestního řádu. Dále již nebude možné při naplnění skutkové podstaty podle § 302 odst. 3 aplikovat ust. § 55 odst. 2 trestního zákoníku, které omezuje uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody u trestných činů, u nichž horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody nepřevyšuje pět let, na případy, ve kterých by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život.⁸²

Zvýšení trestních sazeb a celkové zpřísnění trestného činu týrání zvířat tak, jak ho upravuje zákon č. 114/2020 Sb. je v evropském právu bezprecedentní. V mnoha evropských zemích se postihování jednání naplňujícího znaky týrání zvířat ponechává správnímu právu (k tomu blíže v kapitole 1). Se vstupem této úpravy v platnost se tak Česká republika zařazuje mezi státy s nejpřísnější trestněprávní ochranou zvířat v Evropě.

---

⁸² PAVLOVIČOVÁ Kristýna, *Ochrana zvířat v režimu trestního práva s ohledem na navrhovanou novelu trestního zákoníku* [online]. Pravniprostor.cz, 29. dubna 2019. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-zvirat-v-rezimu-trestniho-prava-s-ohledem-na-navrhovanou-novelu-trestniho-zakoniku>>

Pro srovnání výše trestů je možné nahlédnout do francouzské nebo švédské úpravy, oba trestní zákoníky znají trestný čin týrání zvířat. Francouzský trestní zákoník obsahuje skutkové podstaty trestného činu vážného zneužití nebo týrání zvířat, a trestného činu provádění experimentů nebo výzkumu na zvířatech bez potřebných povolení, obě jsou sankcionovány odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.⁸³ Švédský trestní zákoník stanovuje za vystavení zvířete utrpení trest odnětí svobody až na dvě léta nebo peněžitý trest.⁸⁴ Jak je zřejmé, v žádné z těchto úprav není stanovena žádná přísněji trestaná kvalifikovaná skutková podstata, ani minimální dolní hranice sazby trestu odnětí svobody, oproti tomu v novelizovaném znění českého trestního zákoníku může tato dosáhnout až dvou let. Stejně tak nejvyšší možná horní hranice trestu odnětí svobody je dle české úpravy zcela mimořádná, když v porovnání s francouzskou úpravou představuje její dvojnásobek. Oproti tomu v obou těchto úpravách je možné uložit za spáchání uvedených trestných činů peněžitý trest, což v českém trestním právu za spáchání trestného činu týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku není možné.

České podobě trestného činu týrání zvířat je, pokud jde o výši sankcí, velmi blízká úprava Finská. Finský trestní zákoník obsahuje jednu základní, jednu privilegovanou a jednu kvalifikovanou skutkovou podstatu, kdy nejméně závažná z nich z nich je trestána pouze peněžitým trestem a nejzávažnější z nich trestem odnětí svobody na čtyři měsíce až čtyři léta⁸⁵. Byť je rozdíl ve výši sankcí v českém a finském trestním zákoníku menší, stále je patrné, že se výše sankce stanovené v § 302 trestního zákoníku výrazně vymykají evropskému standardu.

5.3 Sankcionování trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a trestního zákoníku

Za trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a odst. 1 trestního zákoníku ukládá zákon trest odnětí svobody ve výši až jeden rok nebo zákaz činnosti. Dle § 302a odst. 2, kdy přistupuje znak obohacování pachatele či kořistění z chovu, ukládá zákon trest odnětí svobody ve výši šest měsíců až čtyři léta nebo zákaz činnosti. Významnou změnou na poli ochrany zvířat v rámci trestního práva je skutečnost, že za naplnění druhé základní skutkové podstaty dle § 302a odst. 2 bude možné uložit peněžitý trest dle § 67 odst. 1 trestního zákoníku. Ten lze jako samostatný trestný čin uložit i tehdy, pokud to zákon výslovně neuvádí, a to za podmínky, že pachatel pro sebe nebo pro jiného úmyslným trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.

---

⁸³ Code pénal, Art. 521-1, Art 521-2

⁸⁴ Brottsbalken, SFS 1962:700, Chapter 16, Section 13

⁸⁵ Rikoslaki 39/1889, Chapter 17, Section 14, 14a, 15

Pozornost vzbuzují zejména sankce stanovené za naplnění kvalifikovaných skutkových podstat, které představují trest odnětí svobody na dvě léta až osm let podle § 302a odst. 3 a pět až deset let podle § 302a odst. 4. Trest za § 302a odst. 3 je tak srovnatelný například s řadou trestných činů proti životu a zdraví dle Hlavy I. zvláštní části trestního zákoníku, například s trestem za trestný čin ublížení na zdraví dle § 146 odst.3, trestný čin mučení a jiné nelidské a kruté zacházení dle § 149 odst. 2 nebo nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy dle § 159 odst. 1. Trest odnětí svobody stanovený za § 302a odst. 4 ve výměře pět až deset je pak srovnatelný s některými nejzávažnějšími kvalifikovanými skutkovými podstatami trestných činů proti majetku dle Hlavy V. zvláštní části trestního zákoníku, v nichž zpravidla skutečností podmiňující použití vyšší trestní sazby je způsobení škody velkého rozsahu či spáchání trestného činu v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického útoku. Jde například o trestný čin krádeže dle § 205 odst. 5, trestný čin zpronevěry dle § 206 odst. 5, ale rovněž také trestný čin ublížení na zdraví s následkem smrti dle § 146 odst. 4 trestního zákoníku.

Je-li vůdčí myšlenkou procesu dereifikace zvířat změna hierarchie právem chráněných hodnot, kdy zájem na ochraně zvířat jako živých tvorů by měl být nadřazen například zájmu na ochraně majetku,⁸⁶ znamená to dle zákonodárce, že je zájem na ochraně zvířat srovnatelný se zájmem na ochraně života a zdraví člověka? Není-li tomu tak, pak lze považovat sankce stanovené ust. § 302a trestního zákoníku za zcela nepřiměřené, podobně jako jsem k tomuto názoru dospěla v předchozí kapitole. Nadto znovu uvádím, že už samotné stíhání jednání dle skutkové podstaty § 302a trestního zákoníku by mělo zůstat v režii správního práva, viz kapitola 4.

Výše horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody u třetího a čtvrtého odstavce ust. § 302a představující osm a deset let má mnohé procesněprávní, a tedy praktické přesahy, které je na místě zmínit, neboť bez nich má zvýšení sazby (jak je tomu u ostatních trestných činů, jejichž sazby byly na základě z. č. 114/2020 zvýšeny) spíše symbolický a preventivní charakter. V prvé řadě bude jednodušší nařídit ve věcech ochrany zvířat domovní prohlídku či prohlídku jiných prostor, kdy tato sice není podmíněná konkrétní sazbou, ale „*pro posouzení přiměřenosti aplikace trestněprávního institutu domovní prohlídky je důležité mimo jiné vyhodnocení trestním právem chráněného zájmu (závažnost deliktu, pro který je vedeno trestní řízení), jenž koliduje se svobodou v podobě prostorové dimenze soukromí,*“⁸⁷ a vyšší trestní sazba je samozřejmě znakem vyšší závažnosti deliktu, proto bude tedy nařízení prohlídky snáze odůvodnitelné. Stejná situace nastane i ve vztahu ke všem dalším procesním institutům prolamujícím základní lidská práva a svobody.

---

⁸⁶ PAVLOVIČOVÁ Kristýna, *Ochrana zvířat v režimu trestního práva s ohledem na navrhovanou novelu trestního zákoníku* [online]. Pravniprostor.cz, 29. dubna 2019. Dostupné na <<https://www.prapniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-zvirat-v-rezimu-trestniho-prava-s-ohledem-na-navrhovanou-novelu-trestniho-zakoniku>>

⁸⁷ Nález Ústavního soudu I. ÚS 2787/13, bod 19.

Další významnou a v praxi znatelnou změnou je skutečnost, že bude možné nařídit ve věci trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách odposlech, neboť s horní hranicí u dvou posledních kvalifikovaných skutkových podstat ve výši osm a deset let se tento trestný čin zařadí mezi zločiny podle § 88 trestního řádu, kam se doposud žádný z trestných činů na ochranu zvířat neřadil.

Závěr

Trestněprávní úpravě ochrany zvířat jsem vytkla některé nedostatky ve smyslu srozumitelnosti, neboť celá řada pojmů zůstává zákonodárcem nedefinována a jejich výklad je ponecháván soudní praxi. Zejména se tato nesrozumitelnost týká zřetelnosti hranice mezi přestupkem a trestným činem na úseku ochrany zvířat. V případě trestného činu týrání zvířat jsem se tuto hranici pokusila nastínit za použití ustálené judikatury soudů.

Rozborem skutkových podstat stávajících trestných činů na ochranu zvířat a porovnáním s existujícími skutkovými podstatami některých evropských úprav jsem dospěla k závěru, že je česká trestněprávní úprava ochrany zvířat oproti těmto evropským úpravám znatelně podrobnější. Trestněprávní úprava ochrany zvířat v České republice je také bezesporu nejpřísnější z těchto zkoumaných úprav. Přísnost sankcí však nesouvisí s tím, nakolik je kriminalita stíhána, a zpřísnování sankcí nevede k rozkrývání latentní kriminality. Proti té je nutné bojovat jinými prostředky, na úseku ochrany zvířat zejména efektivním monitorováním vlastníků zvířat. V tomto směru jsem vytkla nedostatky úpravě správněprávní. Dalším vhodným nástrojem v boji proti škodlivým jednáním, jejichž postih na úrovni správněprávní dostatečně nevystihoval jejich škodlivost pro společnost, či nebyl dostatečně odstrašujícím prostředkem, může být zavedení nového trestného činu, a tedy stíhání určitého jednání, které doposud bylo přestupkem na úrovni správního práva.

V případě zavedení trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a trestního zákoníku jsem však poukázala na to, že došlo k zavedení trestného činu, jenž má postihovat dle zákonodárce takové jednání (konkrétně množírny), které nemá doposud upravenou skutkovou podstatu coby přestupek na úrovni správního práva, a byť je taková změna na úrovni správního práva v současné době projednávána, nejeví se jako pravděpodobné, že bude přijata dříve, než vstoupí zákon č. 114/2020 Sb. v účinnost. Takový postup, dle mého názoru, který v práci rozvádím, není v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe a jeví se jako značně nesystematický.

Dalším zásadním nedostatkem skutkové podstaty trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách je to, že dopadá na podstatně širší okruh případů, než o kterých se zákonodárce zmiňuje v důvodové zprávě. Na mnohé z těchto případů by dle mého názoru trestněprávní úprava chovu zvířat v nevhodných podmínkách dopadat neměla, zejména na útulky, záchranné stanice a další nezisková zařízení. Navrhla jsem proto změny, jež by mohly vést k efektivnějšímu stíhání nezodpovědného množení zvířecích mláďat na úrovni správního práva, a rovněž vhodnější podobu skutkové podstaty trestného činu chovu zvířat v nevhodných

podmínkách, za pomoci komparace s finskou právní úpravou. Pokud jde o otázku vztahu trestných činů týrání zvířat dle § 302 a § 302a trestního zákoníku, dospěla jsem k závěru, že v praxi bude jejich jednočinný souběh ve většině případů možný.

V práci jsem vytkla celou řadu dalších nedostatků zákona č. 114/2020 Sb. Mezi nimi například skutečnost, že zvýšení sankcí u trestného činu týrání zvířat dle § 302 trestního zákoníku neodpovídá pouhému nadřazení zájmu na ochraně zvířat nad zájem na ochraně majetku, což má být vůdčí ideou procesu dereifikace zvířat, nýbrž spíše zrovnoprávnění zájmu na ochranu zvířat se zájmem na ochraně zdraví a života člověka. K témuž závěru jsem dospěla ve vztahu k výši sankcí stanovených za naplnění skutkové podstaty trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách. Obecně lze shrnout rozbor těchto přijatých změn myšlenkou, že zpřísnování skutkových podstat a zvyšování sankcí na poli trestněprávní ochrany zvířat, k němuž (mimo jiné) se vstupem zákona č. 114/2020 Sb. dochází, nebude mít za následek efektivnější ochranu zvířat. Je pouze symbolickým a etickým krokem v procesu dereifikace zvířat a snahou vyhovět nátlaku veřejnosti na přísnější postih pachatelů trestných činů na zvířatech.

Seznam literatury

1. Monografie

MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). 490 s.

SOLNAŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. 1. vydání. Praha: Novatrix, 2009. Část druhá – Základy trestní odpovědnosti. 502 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 3614 s.

2. Články v odborných časopisech

PROUZA, Ivan, Zvíře na rozhraní mezi osobou a věcí. *Právní rozhledy*, 2017, č. 1, s. 13

STUNA, Stanislav, ŠVESTKA, Jiří, K pojmu věc v právním smyslu v návrhu nového občanského zákoníku, *Právní rozhledy*, 2011, č. 10, s. 372-373

VOMÁČKA, Vojtěch. Judikatura NSS: Ochrana zvířat proti týrání. *Soudní rozhledy*, 2020, č. 1, s. 2.

3. Právní předpisy

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 68/1957 Sb. účinném ke dni 30. prosince 1957

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 52/2009 Sb., účinném ke dni 1. dubna 2009

Zákon č. 290/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon a zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích,

Zákon č. 557/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, ve znění účinném ke dni 1. ledna 1992

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 330/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Směrnice Rady a Evropského Parlamentu č. 2008/99/ES ze dne 19. listopadu 2008, o trestněprávní ochraně životního prostředí

4. Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a některé další zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 330/2011, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

5. Zahraníční právní předpisy

LOV-2005-05-20-28, Lov om Straff (Straffeloven)

Strafgesetzbuch

455.1 Tierschutzverordnung

311.0 Schweizerisches Strafgesetzbuch

Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553, Kodeks karny

Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon

BGBI. Nr. 60/1974, Strafgesetzbuch

1867-06-08/01, Code penal

39/1889, Rikoslaki

SFS 1962:700, Brottsbalk

6. Judikatura

Nález Ústavního soudu I. ÚS 2787/13

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 3. června 1983 sp. zn. 5 Tz 14/83

Rozsudek Nejvyššího soudu SR z 10. července 1990 sp. zn. 3 To 20/90

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. října 2004, sp. zn. 8 Tdo 1103/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2005 sp. zn. 8 Tdo 196/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. února 2008, sp. zn. 8 Tdo 105/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2012, sp. zn. 4 Tdo 489/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2013, sp. zn. 3 Tdo 678/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 6 Tdo 1400/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1014/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2017, sp. zn. 3 Tdo 48/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2019, sp. zn. 4 Tdo 628/2019

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. května 1994 sp. zn. 1 To 43/94

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 16. srpna 1994, sp. zn. 4 To 548/94

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. listopadu 2001, sp. zn. 7 To 411/2001

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23.4.2015 sp. zn. 22 A 69/2013

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. 52 A 122/2016

7. Internetové stránky

PAVLOVIČOVÁ Kristýna, *Ochrana zvířat v režimu trestního práva s ohledem na navrhovanou novelu trestního zákoníku* [online]. Pravniprostor.cz, 29. dubna 2019. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-zvirat-v-rezimu-trestniho-prava-s-ohledem-na-navrhovanou-novelu-trestniho-zakoniku>>

VEČEREK, Vladimír a kol., *Problematická ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání z pohledu zkušeností získávaných s tímto zákonem v akademickém prostředí*, [online]. Vetweb.cz, 23.5.2018. Dostupné na: <https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/00_2018_VA/KONFERENCE/02_22_Ochrana_zvirat/02_22_Problematicka_ustanoveni_zakona.pdf>

RENNEROVÁ, Zuzana. *Množírny psů de lege lata*. [online]. Pravniprostor.cz, 25. 9. 2015. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/mnozirnny-psu-de-lege-lata>>

LUBOVSKÝ, Zbyněk. *Pytláctví jako trestný čin proti životnímu prostředí* [online]. Epravo.cz, 9. května 2012. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pytlactvi-jako-trestny-cin-proti-zivotnimu-prostredi-82234.html>>

Sazebník minimálních hodnot upytláčené zvěře podle druhu, pohlaví a věku. Dostupný na stránkách Českomoravské myslivecké jednoty na <<https://www.cmmj.cz/old/Files/08/0873fee6-266c-4374-8d9a-b69acd396bac.pdf?guid=0873fee6-266c-4374-8d9a-b69acd396bac>>

Shrnutí

Tato diplomová práce pojednává o problematice ochrany zvířete v trestním právu, a to zejména v kontextu poslední novely trestního zákoníku. V práci jsou vymezeny důležité pojmy související s ochranou zvířat, které trestní zákoník nedefinuje, zejména pojem „zvíře“ a pojem „týrání“, a dále i další pojmy objevující se ve skutkových podstatách trestných činů na ochranu zvířat. Stěžejním obsahem práce je popis, rozbor a zhodnocení poslední novely trestního zákoníku, zákona č. 114/2020 Sb. V práci je poukázáno na nedostatky nové úpravy a jsou navržena některá možná řešení. V poslední části jsou porovnány výše sankcí stanovených za trestné činy na ochranu zvířat se sankcemi stanovenými za jiné trestnými činy dle zvláštní části trestního zákoníku, a také se sankcemi dle některých zahraničních úprav.

Summary

This diploma thesis deals with the issue of the protection of animals in the criminal law, particularly in the context of the latest amendment to the criminal code, act no. 114/2020. The thesis defines important terms related to animal protection, which are not defined by the criminal code, specifically the term „animal“ and the term „maltreatment of animal,“ as well as other terms appearing in the definitions of crimes against animal welfare. The main content of the thesis is a description, analysis and evaluation of the latest amendment to the criminal code. The thesis points out the shortcomings of the new regulation and suggests some possible solutions. The last part compares sanctions set for committing a crime against animal welfare with sanctions set for other crimes under the special part of the criminal code, as well as with sanctions according to some foreign regulations.

Seznam klíčových slov

- Ochrana zvířat
- Trestný čin týrání zvířat
- Trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách
- Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti
- Trestný čin pytláctví

List of keywords

- Protection of animals
- The crime of maltreatment of animals
- The crime of keeping animals in inappropriate conditions
- The crime of negligent omission of animal care
- The crime of poaching